

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία μέσα από τίς ιδιόχειρες ἐπιστολές πού μοῦ ἔστειλε

(Μιά πνευματική αὐτοβιογραφία της)

Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Ἡ Γερόντισσα Γαλάτεια, μετέπειτα μοναχή Γαλακτία, μοῦ ἀπέστειλε ἑννέα (9) ἐπιστολές, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ συναντηθήκαμε δύο φορές, μιλούσαμε συχνά στό τηλέφωνο καί μέ «παρακολουθοῦσε» μέ «τό μηχανήμα τῆς καρδιάς» της, ὅπως ἔλεγε. Μέ ἀγάπησε καί ἤθελε νά ἐκφρασθῇ, τῆς τό πρότεινε καί ὁ π. Ἀντώνιος Φραγκάκης. Ἡ πρώτη ἐπιστολή ἐστάλη τό Ψυχασάββατο 22 Φεβρουαρίου 2014 καί ἡ ἐνάτη ἐπιστολή ἐστάλη τήν 11 Σεπτεμβρίου 2015. Τότε ἦταν ἀκόμη λαϊκή, ἀλλά ζοῦσε μοναχικά, ἡσυχαστικά στό μικρό ταπεινό σπιτάκι της.

Ἄρχιζε ὅλες τίς ἐπιστολές της μέ τήν φράση: «Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», πού σημαίνει ὅτι εἶχε βαθειά αἴσθηση ὅτι ἔκανε ἕνα σοβαρό ἔργο, ὅπως φαίνεται θεολογοῦσε, καί τελείωνε τίς ἐπιστολές της μέ τίς φράσεις «μέ ἀπέραντο Σεβασμό καί ἀγάπη Γερόντισσα Γαλάτεια», «μέ πολύ Σεβασμό καί μητρική ἀγάπη Γερόντισσα Γαλάτεια», «μέ Σεβασμό καί ἀγάπη, Γερόντισσα Γαλάτεια», «μέ ἀπέραντο Σεβασμό καί μητρική ἀγάπη Γερόντισσα Γαλάτεια» κλπ. Μέ θεωροῦσε, γιά διαφόρους λόγους, παιδί της.

Οἱ ἑννέα (9) αὐτές ιδιόχειρες ἐπιστολές της, πού οἱ περισσότερες εἶναι μικρές, εἶναι βαθειά θεολογικές. Κάθε λέξη τους κρύβει μιὰ ζωντανή θεολογία. Εἶναι πυκνές σέ πνευματικά θεολογικά νοήματα, καί, φυσικά, αὐθόρμητες, ἀνεπιτήδευτες. Μέσα σέ αὐτές τίς λίγες ἐπιστολές κρύβεται ὅλη ἡ εὐλογημένη ζωή της. Καί τίποτε ἄλλο ἂν δέν γνωρίζαμε ἀπό τά ὅσα ἔλεγε, μόνον αὐτές οἱ ἐπιστολές της δίνουν τά βασικά πνευματικά αὐτοβιογραφικά στοιχεῖα της, ἀλλά συγχρόνως δείχνουν ὅτι ἡ ἴδια ἦταν μιὰ «ζωντανή Φιλοκαλία», μιὰ ἐμπειρική θεολογία, γραμμένη μέ ἀπλότητα καί εἰλικρίνεια.

Ὅσοι νομίζουν ὅτι δῆθεν μερικοί ἄνθρωποι πού τήν πλησίασαν τῆς ἀλλοίωσαν τά λόγια της καί τήν ἐξύψωσαν ὑπερβολικά, θά πρέπει νά ἀναθεωρήσουν τήν ἀποψή τους, γιατί οἱ ιδιόχειρες ἐπιστολές της πού μοῦ ἔστειλε, καί τίς ὁποῖες ἔγραφε τό πρῶτό πού ξυπνοῦσε, μετά τήν προσευχή της - ἐκτός ἀπό μιὰ τήν ὁποία ὑπαγόρευσε, ἀλλά μέ ιδιόχειρο σημείωμά της ἐπιβεβαίωσε τήν ἀπόδοση τοῦ λόγου της- εἶναι κείμενα αὐτοβιογραφικά καί ὄντως θεολογικά μιᾶς ἐμπειρικῆς καί χαρισματικῆς θεολογίας.

Θά κάνω μιά μικρή ανάλυση, τονίζοντας δέκα σημαντικά σημεία, για νά φανή ή ώριμότητα τῆς ἐμπειρικῆς θεολογίας τῆς Γερόντισσας Γαλάτειας-Γαλακτίας. Ὅσα εἶναι ἐντός εἰσαγωγικῶν εἶναι δικές της φράσεις.

1. Αὐτοβιογραφικά στοιχεῖα

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία ζοῦσε συνέχεια μέ τίς ἀναμνήσεις ἀπό τόν παπποῦ της καί τούς γονεῖς της καί ὅλη τήν παράδοση στήν ὁποία μεγάλωσε.

Ὁ παπποῦς της παπα-Νικόλας Φουστανάκης ἦταν πατέρας τῆς μητέρας της. Τοῦ ἔδωσαν συμμαρτυρία «οἱ Ἅγιοι Πατέρες τοῦ Κουδουμᾶ Παρθένιος καί Εὐμένιος», ἦταν καθαρός καί τοῦ εἶπαν «νά γίνης μέ τήν εὐχή μας Ἱερεύς, νά εἶσαι ταπεινός καί νά γιατρεύεις τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων», τοῦ ἔδωσαν, δηλαδή, τό πλαίσιο τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του. «Ἐζησε σέ χρεῖα 66 χρόνια», καί «πέθανε σάν ὁσιος σέ ἡλικία 97 ἐτῶν». «Ἦταν ἀσκητής παπᾶς», «μέ τό ψαλτήρι θεράπευε τίς ἀρρώστιες τῶν ἀνθρώπων», βοηθοῦσε τούς ἀνθρώπους νά ζοῦν ἀσκητικά. Λειτουργοῦσε μέ δάκρυα, ἔκανε λιτανεῖες, ὅταν «εἶχε ἀνομβρία» καί μετὰ τήν λιτανεία ἔβρεχε «καταρρακτωδῶς» καί ὁ παπποῦς της «ἔδινε ἐντολή νά μή κινηθῇ κανεῖς, καί ἐπέστρεφαν στήν Ἐκκλησία νά δοξολογήσουν τόν Θεό (2^η ἐπ.).

Στό τέλος τῆς ζωῆς του πού ἦταν ἄρρωστος, ὁ ἰατρός πατέρας της, τοῦ ἔδωσε νά φάγη λίγη ἀρτύσιμη σούπα, κατά τήν διάρκεια τῆς νηστείας, τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί ἐκεῖνος «ἔκλαιγε καί ἔλεγε: "Τώρα πού φεύγω ἀπό τή ζωή θά τουρκέψω, παιδί μου;"» (4^η ἐπ.).

Γράφει ἡ Γερόντισσα: «Ὅταν ἔφυγε (ὁ παπά Νικόλας) γιά τόν Οὐρανό, εἶδε τόν Μ. Ἀρχιερέα Ἰησοῦ ΧΡΙΣΤΟ καί ἄστραψε ὁ κόσμος. Προφῆτεψε τίς τελευταῖες του στιγμές πολλά. Στήν ἐκταφή του τά λείψανά του μοσχοβολοῦσαν. Τά μικρά κομμάτια τά πῆρε ὁ κόσμος» (2^η ἐπ.).

Οἱ γονεῖς της ἦταν εὐλαβεῖς. Ὁ πατέρας της Μιχαήλ Κανακάκης, «ἦταν ἰατρός τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν», ἀλλά αὐτή ποτέ δέν καυχήθηκε γιά τό ὅτι ὁ πατέρας της «ἦταν ἰατρός», ἀλλά τῆς ἄρεσε νά λέη ὅτι «ἦταν ὀρθόδοξος Χριστιανός». Σέ ὅλα τά ἱατρικά βιβλία του ἔγραφε: «Ἀπό Θεοῦ ἄρχεσθαι, ἐν Θεῷ τελειοῦσθαι». «Ὅταν τόν καλοῦσαν σέ ἀνάγκες, στεκόταν ὥρα πολλή». Ἡ μητέρα της τόν προέτρεπε νά ἐπισπεύσῃ, νά ἀναχωρήσῃ γιά νά δῇ τόν ἄρρωστο καί ἐκεῖνος τῆς ἀπαντοῦσε μέ ἡρεμία: «Ἀφῆσέ με, νά πάρω τήν γνώση καί τά φάρμακα ἀπό τήν ἀρχιγιάτρισσα», προφανῶς προσευχόταν στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο (4^η ἐπ.)

Ο πατέρας της ενδιαφερόταν για την κόρη του (Γαλάτεια), έπειδή ήταν πρόθυμη σέ όλους και δέν ήθελε νά την έκμεταλλεύονται οι ἄλλοι. Τῆς ἔλεγε νά ἀποκτήσῃ «τό βέτο» της. Καί αὐτή γράφει: «Δέν ἀπέκτησα ποτέ, ἀλλά δέν πειράζει. Μοῦ ἀρέσει». Τήν ρωτοῦσε γιά τά Εὐαγγέλια πού διάβαζαν στήν Ἐκκλησία καί τήν προέτρεπε νά τά προσέχη (4^η ἐπ.). Ἐκοιμήθη σέ ἡλικία 77 ἐτῶν, τήν 23 Ἀπριλίου 1965, εἶχε προηγηθῇ ἡ μητέρα της τρεῖς μῆνες πρίν. Ἐφυγε τήν Μεγάλη Παρασκευή, κατά «τήν ὥρα τῆς περιφορᾶς τοῦ Ἐπιταφίου», ἀφοῦ προηγουμένως τήν Μεγάλη Τετάρτη «ἔκαψε στόν φοῦρνο τοῦ παπποῦ μου, ὅλα τά χρεωστούμενα», γιάτί «δέν ήθελε νά τά βροῦμε μετά τόν θάνατό του καί νά κυνηγήσουμε φτωχοῦς ἀνθρώπους». Αὐτό δείχνει ὅτι ἦταν ἐλεήμων ἱατρός. Ὑπέστη τήν Μεγάλη Παρασκευή «αἱμορραγία στομάχου» καί κηδεύθηκε τό Μέγα Σάββατο, καί ὁ τότε Μητροπολίτης Γόρτυνος Τιμόθεος εἶπε στήν κηδεῖα του: «Σήμερα κηδεύουμε ἕναν ἀκρογωνιαῖο λίθον τῆς Μεσσαρᾶς. Τόν Χριστιανό ἱατρό, Μιχαήλ Κανακάκη, τόν ἀπένταρο». Ἡ Γαλάτεια θυμᾶται ἔντονα τόν πατέρα της γι' αὐτό γράφει: «Ἐκτοτε σέ ὅλες τίς ἀσθένειες καί τά χειρουργεῖα μου βλέπω μπροστά μου, τόν πατέρα μου, σοβαρό νά μοῦ χαμογελᾷ» (4^η ἐπ.).

Νομίζω ὅτι ὁ παπποῦς της παπα-Νικόλας τήν εἶχε ἐπηρεάσει στήν ἀσκητική της ζωή, καί ὁ πατέρας της τήν εἶχε ἐπηρεάσει πολύ στά μετέπειτα χρόνια της στήν ἀγάπη καί τήν εὐαισθησία στόν ἀνθρώπινο πόνο. Κατά τήν συνάντησή της μέ τούς ἀνθρώπους πού πονοῦσαν, τῆς ἔβγαινε αὐτή ἡ εὐαίσθητη ἱατρική προσέγγιση τοῦ πατέρα της στούς ἀρρώστους, καί ὅταν μέ τήν προσευχή της ἔκανε κάποιες κινήσεις σάν νά βγάξῃ τόν πόνο τῶν ἀνθρώπων καί νά θεραπεύῃ τούς ἀσθενεῖς, φαίνεται ὅτι μιμοῦνταν τόν ἱατρό πατέρα της, ἔκανε πνευματική ἱατρική.

Τέτοιες εὐλογημένες ἀναμνήσεις εἶχε ἀπό τόν παπποῦ της καί τούς γονεῖς της καί γι' αὐτό εἶχε τήν βεβαιότητα ὅτι ἡ πνευματική κατάσταση τῶν γονέων ἐπηρεάζει πολύ τά παιδιά. Γράφει: «Παίρνουν τά παιδιά τό αἶμα, ἀλλά καί τήν ψυχική κατάσταση τῶν γονέων τους» (3^η ἐπ.).

Ὅμως, στίς ἐπιστολές της καταγράφει αὐθόρμητα καί τίς ἀναμνήσεις της ἀπό τήν παιδική της ἡλικία, πού εἶναι πολύ σημαντικές γιά τήν μετέπειτα πνευματική της ἐξέλιξη.

Γράφει: «Κάποτε ἀμάρτησα πολύ, γιάτί κρυφά ἔβρισα τόν ἀγαπημένο μου πατέρα», ὅταν ἦταν στό Γυμνάσιο, καί μετά γιά «μέρες ἔκανα νά συνέλθω». Μετά τήν ἀμαρτία αὐτή γράφει ἀφοπλιστικά: «Ξάπλωνα μπρούμυτα πάνω στίς σανίδες τοῦ ὄντᾶ καί μέ πύρινα δάκρυα, ὅλη τή νύχτα, παρακαλοῦσα τό Ἅγιο Πνεῦμα νά μέ συγχωρήσῃ» (4^η ἐπ.). Αὐτή ἡ φράση, ὅτι παρακαλοῦσε τό Ἅγιον Πνεῦμα νά τήν συγχωρήσῃ, εἶναι καταπληκτική καί δείχνει τήν αἴσθηση τῆς ἀμαρτίας πού εἶχε, ἀλλά καί τήν αἴσθηση τῆς μετάνοιας.

Σέ αὐτήν τήν κατάσταση προσευχῆς μέ δάκρυα καί μετάνοια αἰσθάνθηκε τήν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γράφει: «Μιά φορά ὅταν ἔσκυψα στήν ἀποθήκη, κάτι νά πάρω, ἔπεσε στήν κεφαλή μου μία φλόγα, πῆγε μέχρι τά μέσα μου. Ἔνοιωσα ἀνάλαφρη, εἶχαν φύγει τά βάρη, οἱ ἁμαρτίες μου, ὅπως τά ξερά φύλλα ἀπό τά δένδρα» (4^η ἐπ.).

Εἶναι ἐκπληκτική ἡ περιγραφή τῆς ἁμαρτίας, τῆς μετανοίας καί τῆς συγχωρήσεως μέ τό Ἅγιον Πνεῦμα, ὅτι ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι μία ἀπλή παράβαση μιᾶς ἐντολῆς, ἀλλά ἀπομάκρυνση τῆς Θείας Χάριτος ἀπό τόν ἄνθρωπο, καί μετάνοια εἶναι ἐπιστροφή στόν Θεό. Ἀπό τότε εἶχε ἐμπειρία τῆς φλόγας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν καρδιά της.

Φαίνεται ὅτι αὕτη ἡ ἐμπειρία συνδέεται μέ τήν ἀφιέρωσή της στόν Χριστό, μέ τήν κατά Χάρη πνευματική παρθενία, ἀπό αὐτήν τήν μικρή ἡλικία, γι' αὐτό γράφει: «Ἐκτοτε σιχάθηκα καθετί τό ἐπιδεικτικό, τό σαρκικό, τό φανφαρονίστικο». Διευκρινίζει, ὅμως, ὅτι σέβεται καί ἀγαπᾷ τόν κατά Χριστό γάμο. «Ἀγαπῶ καί ἀγαποῦσα αὐτοῦς πού κάνουν τό σωστό γάμο καί ὁμορφη οἰκογένεια, ἀλλά ἀηδιάζω καί νά σκεφτῶ γιά τόν ἑαυτό μου τέτοια πράγματα», ἐπειδὴ ἔζησε τήν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἀπέκτησε τήν πνευματική παρθενία. Τό «ἀηδιάζω» δέν δείχνει ἀποστροφή στόν γάμο, ἀλλά ὅτι ἡ ἴδια της εἶχε αἴσθηση τῆς ψυχικῆς καθαρότητας, τῆς ἀφιερώσεως καί δέν μποροῦσε νά ζήσει αὐτήν τήν κατάσταση.

Γράφει γι' αὐτό τό γεγονός: «Ἐχουν περάσει κοντά ἐβδομήντα χρόνια. Τό εἶπα ἀπό εὐγνωμοσύνη στό Πανάγιο Πνεῦμα πού δέν συχαίνεται, ἀλλά καθαρίζει ἀκόμη καί τίς πιό ἐλεεινές ψυχές σάν ἐμένα. Μόνο πού ἐγώ τήν ξαναλέρωσα καί δέν φάνηκα πιστή στήν ἀγάπη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ» (4^η ἐπ.).

Ἡ Γερόντισσα ἔχει βαθειά αἴσθηση τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν καρδιά της, ἔχει αἴσθηση τῆς καθαρότητας τῆς καρδιάς της, ἀλλά ταυτόχρονα ἔχει αἴσθηση βαθειᾶς αὐτομεμψίας, ὅπως θά τό δοῦμε καί πιό κάτω, ἀφοῦ αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ἡ πιό ἁμαρτωλή ἀπό ὅλους.

2. Οἱ ἀλλαγές τῶν ἀνθρώπων καί τῆς κοινωνίας

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία ἔζησε περίπου ἕναν αἰῶνα ζωῆς. Σέ ὅλη αὐτήν τήν χρονική περίοδο εἶδε πολλά κοινωνικά καί ἱστορικά γεγονότα, ὅμως σέ αὐτήν χαρακτήθηκαν τά πνευματικά γεγονότα, ἡ ἐμπειρία τοῦ Ζῶντος Θεοῦ. Αὐτό τό διαβάζουμε καί στήν ζωή τῶν ἁγίων, ἀφοῦ δέν τούς ἀπασχολοῦν τά ἱστορικά γεγονότα, ἀλλά οἱ ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτό φαίνεται ἔκδηλα στίς ἐννέα ἐπιστολές της πού μοῦ ἔστειλε.

Περιγράφει σέ ἐπιστολή της ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅταν αὐτή ἦταν μικρή, «δέν ἔφευγαν ἀπό τήν Ἐκκλησία. Γύριζαν ἀπό τίς δουλειές τους, ἔπλυναν λίγο τό πρόσωπό τους καί ἔτρεχαν στά ἐσπέρια τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Μπάνιο δέν ἔκαναν ποτέ τους, ἀλλά εὐωδίαζαν γιατί μοσχοβολοῦσε ἀπάνω τους τό ΑΓΙΟ ΜΥΡΟΝ. Ὅταν κοινωνοῦσαν ἔβγαζαν τά σαρίκια ἀπό τό κεφάλι τους, ἔκαναν μετάνοιες καί κοίταζαν τούς ὑπόλοιπους Χριστιανούς καί ἔκαναν ὑπόκλιση καί μέ δάκρυα ἔλεγαν συγχωρέστε με ἀδελφοί» (2^η ἐπ.).

Ἀκόμη γράφει: «Ὅλες αὐτές οἱ ἀναμνήσεις μέ τρέφουνε. Τώρα, παιδί μου, ἄλλαξε τελείως ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων» (2^η ἐπ.). «Ἐχουν ἀλλάξει τελείως οἱ ἄνθρωποι. Δέν ἀνεβαίνουν πρὸς τά πάνω, ὅπως εἶναι ὁ προορισμός τους, ἀλλά πρὸς τά κάτω καί καταντήσαμε χειρότεροι ἀπό τά ζῶα» (2^η ἐπ.). Ἔχει αἴσθηση ὅτι ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωση Θεοῦ, ἡ φυσική του ὁρμή αὐτεξουσίως ἐκινεῖτο πρὸς τόν Θεό, γι' αὐτό γράφει ὅτι «δέν ἀνεβαίνουν πρὸς τά πάνω, ὅπως εἶναι ὁ προορισμός τους».

Μέ τίς καθαρές αἰσθήσεις πού εἶχε αἰσθανόταν τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. Γράφει ὅτι ὁ παπποῦς της παπα-Νικόλας «παρακαλοῦσε νά μήν δῇ τά ἐπόμενα χρόνια, γιατί ἔλεγε πῶς οἱ ἄνθρωποι θά γίνουν πιό ἀκάθαρτοι ἀπό τούς σκύλους καί τούς χοίρους». Καί γράφει ἡ Γερόντισσα: «Καμιά φορά, Σᾶς ἐξομολογοῦμαι, ὅταν μέ φιλοῦσε στό πρόσωπο καί στό χέρι λόγω ἡλικίας, αἰσθάνομαι τήν βρωμιά τῶν δαιμόνων ἀπό τά αἵσχη πού κάνουν» (2^η ἐπ.). Δέν γράφει γιά τήν βρωμιά τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά γιά τήν «βρωμιά τῶν δαιμόνων»!!

Γράφει: «Τώρα τελευταῖα νοιώθω πῶς ἔρχονται συμφορές, δέν μιλάω, ὁμως. Λέω μόνο γιά μετάνοια καί ἐπιστροφή στόν Θεό. Μοῦ φαίνεται, παιδί μου, πῶς γιά τίς βρωμιές μας θά μᾶς δικάσουν τά ζῶα. Εἶναι καί οἱ ἐκτρώσεις καί οἱ βλασφημίες, δέν ἀκούγεται καί ἀπό τούς κληρικούς πολὺς λόγος γιά μετάνοια, ἀλλά δέν θέλω νά κρίνω. Μετά τήν ἀναμπουμπούλα ἔρχεται γαλήνη. Μεγάλη δόξα τῆς Ὁρθοδοξίας» (9^η ἐπ.).

Ἔχει τήν αἴσθηση ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι εἶναι χειρότεροι ἀπό τά ζῶα, διότι ἁμαρτάνουν μέ τήν προαίρεσή τους, ἀλλά δέν θέλει νά κρίνη.

3. Σεβασμός στήν Ἐκκλησία

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία ἀγαποῦσε τήν Ἐκκλησία καί ὅλη τήν εὐλογημένη ζωή της, δηλαδή τίς ἐορτές της, τήν λατρεία της, τήν θεία Λειτουργία, τούς Κληρικούς καί τούς Ἐπισκόπους, γιατί δι' αὐτῶν ἐνεργεῖ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Μέσα ἀπό τήν προοπτική αὐτή ἔβλεπε καί τό ἔργο μου στήν Ἐκκλησία.

Ἀγαποῦσε τίς ἑορτές τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰ μεγάλα Δεσποτικά γεγονότα πού δείχνουν τό μυστήριο τῆς θείας Οἰκονομίας, δηλαδή τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ καί τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Πλησιάζοντας στό Πάσχα τοῦ 2014, κατά τήν Τετάρτη τῆς Πέμπτης ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, γράφει: «Σᾶς εὐχομαι, παιδί μου, καλές Ἅγιες ἡμέρες. Μέ καρδιακό τρόπο νά ζήσουμε τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ καί νά χαροῦμε τό φῶς τῆς Ἀγίας Ἀνάστασης» (2^η ἐπ.). Ὁ καρδιακός ἑορτασμός καί τό φῶς τῆς Ἀνάστασης συνιστοῦν ἀληθινό ἑορτασμό. Ἐπίσης, βλέπει ἐνιαῖα τὰ γεγονότα τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν: «Τό φῶς πού φέρει ὁ ΣΤΑΥΡΟΣ. Τό φῶς τῆς Ἀνάστασης, τῆς Μεταμόρφωσης, τῆς Πεντηκοστῆς» (2^η ἐπ.).

Τήν Μεγάλη Τετάρτη τοῦ ἰδίου ἔτους (2014) γράφει: «Εὐχομαι, παιδί μου, νά ἑορτάσουμε ὅπως πρέπει τά Ἄχραντα πάθη τοῦ Κυρίου καί τήν Ἁγία καί ἔνδοξη Ἀνάστασή Του, πού τό φῶς της δέν ἔχει ἀρχή καί τέλος καί φανερώνει ὅλο καί καινούργιες ἐκπλήξεις» (3^η ἐπ.). Αὐτή ἡ φράση ὅτι τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως «φανερώνει ὅλο καί καινούργιες ἐκπλήξεις», εἶναι ἐκπληκτική.

Τήν Σαρακοστή τοῦ 2015 γράφει: «Καλή συνέχεια τῆς Σαρακοστῆς, παιδί μου. Μέ καλό νά προσκυνήσουμε αὔριο τόν Τίμιο Σταυρό, τά ἄχραντα πάθη καί τήν Ἁγία Ἀνάσταση» (8^η ἐπ.). Συνδέει στενά τόν Σταυρό, τά Πάθη καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὅλο τό μυστήριο τῆς θείας Οἰκονομίας.

Μοῦ γράφει καί τήν παραμονή τοῦ ἀγαπημένου της Ταξιάρχου Μιχαήλ καί τοῦ Γαβριήλ καί σημειώνει στήν ἀρχή τῆς ἐπιστολῆς: «Παραμονή τῆς Ἑορτῆς τοῦ Ἄρχοντα Μιχαήλ καί Ταξιάρχου τοῦ Μεγάλου» (6^η ἐπ.).

Ἀγαποῦσε τούς Ἐπισκόπους. Αἰσθανόταν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος προέρχεται ἀπό τίς τάξεις τῶν μοναχῶν καί εἶναι μοναχός. «Ὁ καλόγηρος κάνει καί Δεσπότη ἄριστον». Φυσικά, γι' αὐτό καί πολεμᾷ τούς Ἐπισκόπους «ὁ Ἄρχοντα τοῦ Σκότους καί ἡ παρέα του» μέσα ἀπό αὐτούς πού «φοροῦνε ράσα» (1^η ἐπ.). Πάντως, σέβεται τό ἐπισκοπικό ἀξίωμα γιατί εἶναι γεμάτο «Πνεῦμα Ἅγιο». Γι' αὐτό γράφει: «Στά γόνατα πεσμένη προσκυνῶ τήν ἀγιωσύνη σου, φιλῶ τὰ χεράκια σου» (1^η ἐπ.).

Ἔργο τῶν Ἐπισκόπων εἶναι νά ὁδηγοῦν «τόν κόσμο στή μετάνοια καί στό φῶς» καί προσθέτει «καί πρώτη ἀπό ὅλους ἐμένα» (2^η ἐπ.), νά καθοδηγοῦν «τόν ἀποστάτη κόσμο καί μένα στήν Φωτεινή Βασιλεία τοῦ ΘΕΟΥ» (1^η ἐπ.). Ἔχει σαφέστατη αἴσθηση τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καί ἐκφράζεται μέ σεβασμό καί ταπείνωση, θέτει τόν ἑαυτό της μέσα σέ αὐτήν τήν ποιμαντική καθοδήγηση τῶν Κληρικῶν.

Ἔμαθε ὅτι ὁ Μητροπολίτης τῆς περιοχῆς της ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία του νά τήν ἐπισκεφθῇ στό σπίτι της. Ἡ Γερόντισσα μοῦ γράφει: «Ἐχω μάθει νά σέβομαι

τούς Ἐπισκόπους. Σέβομαι καί ἀγαπῶ καί τόν Δεσπότη Μακάριο, γιατί ἀπό τό πετραχήλι πού ἔχει γύρω ἀπό τόν λαιμό του ἔρχεται τό Ἅγιον Πνεῦμα σέ ἐμάς». Πληροφορήθηκε ὅτι ἤθελε νά τήν ἐπισκεφθῇ, ἀλλά δέν «καταλαβαίνει τόν λόγο», ἐπειδὴ εἶναι «μιά γρηά ἀμαρτωλή, ἀκόμη καί ἀγράμματη». Ὅμως, συνεχίζει μέ σεβασμό ὅτι «ἂν πηγαίνῃ καί σέ ἄλλους ἀμαρτωλούς, θέλω νά ἔχω τήν εὐχή του γιά νά σωθῶ». Ἀλλά δέν θέλει νά νομίσῃ «ὅτι εἶμαι καμιά Ἁγία γιατί ντρέπομαι τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους γιά τά χάλια μου» (6^η ἐπ.). Θέλει τήν εὐχή τοῦ Ἐπισκόπου γιά νά σωθῇ.

Γενικά γνωρίζει καλά ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει «νά ξυπνᾷ καρδιές σ' ὅλο τόν κόσμο, μέ τόν λόγο του» (7^η ἐπ.). Εἶναι ἐκπληκτικός αὐτός ὁ λόγος της πού δείχνει τήν ἀξία καί τήν σπουδαιότητα τοῦ Θεοῦ κηρύγματος πού κάνουν οἱ Κληρικοί καί οἱ Ἐπίσκοποι, τό νά «ξυπνοῦν» τίς καρδιές, πού εἶναι νεκρωμένες ἀπό τήν ἀμαρτία. Φυσικά, σέ αὐτό τό ἔργο θά ἔχη κανεῖς τήν ἀντίδραση τοῦ διαβόλου πού μάχεται τούς Κληρικούς, ἐνῶ ἡ ἴδια αἰσθάνεται ὅτι εἶναι «σκουλήκι καί ἄχυρο» (7^η ἐπ.).

4. «Τά μεγάλα μυστήρια τῆς καρδιᾶς»

Τά σχετικά μέ τήν ἀξία τῆς πνευματικῆς καρδιᾶς τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ βάση τῆς Ὁρθοδόξου ἡσυχαστικῆς καί νηπτικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Χριστός στήν ἐπὶ τοῦ Ὁρους ὁμιλία Του εἶπε: «Μακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοί τόν Θεόν ὁψονται (Ματθ. ε', 8).

Αὐτό τό βλέπουμε σέ ὅλη τήν Βιβλικοπατερική παράδοση, στίς Ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καί γενικά στήν Ἁγία Γραφή, ἀλλά καί στά κείμενα τῶν ἡσυχαστῶν-νηπτικῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία συντονίζεται μέ ὅλη αὐτήν τήν παράδοση καί τά γνωρίζει πολύ καλά, ἐμπειρικά, καί ἐκφράζεται μέ ἀπλό καί οὐσιαστικό τρόπο.

Σέ ἐπιστολή της γράφει: «Ὅντως ἡ καρδιά κρύβει μεγάλα μυστήρια» καί ἀπό ἐκεῖ βιώνει κανεῖς τήν ἐμπειρία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ (5^η ἐπ.).

Ἡ καρδιά μέ τήν αὔξησιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς πλαταίνει καί βαθαίνει, καί δι' αὐτῆς βλέπει κανεῖς τόν Θεό. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Ἡ καρδιά ἡμῶν πεπλάτυνται... πλατύνθητε καί ὑμεῖς» (Β' Κορ. στ', 11-13). Αὐτό τό γνωρίζει ἡ Γερόντισσα ἐκ πείρας, γι' αὐτό γράφει: «Εὐχομαι ἡ καρδιά σου νά πλαταίνει καί νά γίνεται οὐρανός. Νά βλέπεις καί νά ἀκούῃς τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ» (7^η ἐπ.). Ὅλα γίνονται μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ καί διὰ τῆς Χάριτος κατεβαίνει στήν καρδιά ἡ φλόγα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία «μουρμουρίζει» τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖ ὅλες οἱ αἰσθήσεις γίνονται μία, καί ὁ Θεόπτης βλέπει καί ἀκούει τήν Χάρη

τοῦ Θεοῦ καί πολλά μυστήρια. Δέν πρόκειται γιά μιὰ ἀνθρώπινη ἐργασία, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος βάζει τήν θέλησή του, τόν κόπο του καί ὁ Θεός εὐλογεῖ.

Κάνει σαφέστατη διάκριση μεταξύ λογικῆς, μνήμης, φαντασίας καί πνευματικῆς καρδιάς. Ὄταν προσεύχεται κανεῖς μέ μεγάλη μετάνοια, τότε ἔρχεται ἡ ἀπάντηση ἀπό τόν Θεό στήν καρδιά του: «Τότε ἔρχεται ἀπάντηση ἀπό ἄλλο τόπο, ὄχι ἀπό τήν κεφαλή πού εἶναι τρέλλες καί φαντασίες, ἀλλά ἀπό τήν καρδιά πού ὁδηγεῖ ὁ Θεός, πού εἶναι γεμάτη μέ θεϊκά μηνύματα» (1^η ἐπ.). Ὁ Θεός στέλλει τήν Χάρη Του, πού εἶναι τά «θεϊκά μηνύματα», στήν καρδιά, ἡ ὁποία διαφέρει σαφῶς ἀπό τήν «κεφαλή», ἡ ὁποία ἔχει «τρέλλες καί φαντασίες». Ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ πού ἔρχεται στήν καρδιά δίδει «θεϊκά μηνύματα»!

Ἡ καρδιά γνωρίζει τόν Θεό καί ὄχι ἀπλῶς ἡ μνήμη τῆς κεφαλῆς πού ἔχει γνώσεις ἀπό μελέτες περί τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἐξασθενοῦσε ἡ μνήμη τῆς κεφαλῆς τῆς Γερόντισσας Γαλάτειας, γιατί αὐτή ἡ μνήμη συνδέεται μέ τά νευροκύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου, ὅμως ἡ καρδιά ἦταν βαθειά καί γνώριζε τόν Θεό. Αὐτό τό γνώριζε ἐκ πείρας, γι' αὐτό γράφει: «Εξασθενεῖ ἡ μνήμη μου, ἀλλά νά μὴν ἐξασθενῇ ποτέ ἡ καρδιά μου. Αὐτή πού γίνεται βαθειά σάν τό πηγάδι πού δέν ἔχει πάτο καί γνωρίζει τόν Θεό» (9^η ἐπ.). Αὐτή ἡ φράση ἔχει βαθύτατο θεολογικό περιεχόμενο.

Ἡ καρδιά εἶναι «ὁ κρυπτός τῆς καρδιάς ἄνθρωπος» (Α' Πέτρ. γ', 4), ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ Θεός (Εφ. γ', 17), εἶναι ἡ γῆ ὅπου σπείρεται ὁ κόκκος συνάπεως (ἄγ. Μάξιμος Ὁμολογητής), εἶναι ὁ χῶρος στόν ὁποῖο ὁ Θεός διδάσκει καί γράφει τόν νόμο Του (Ρωμ. β', 15), εἶναι ὁ ναός καί τό θυσιαστήριο, ὅπου δοξάζεται ὁ Θεός (Εφ. ε', 19. Α' Πέτρ. γ', 15), εἶναι ὁ ἐσωτερικός οὐρανός (Φιλόθεος Σιναΐτης), εἶναι ἡ πνευματική κιθάρα (Κάλλιστος Πατριάρχης), εἶναι ἡ πηγὴ ἀπό τήν ὁποία ἐξέρχεται τό ὕδωρ τοῦ ζωποιοῦ Πνεύματος (Γρηγόριος Σιναΐτης).

Καί καθὼς πρὸς τό τέλος τῆς ζωῆς της εἶχε συνεχῇ ἐγκεφαλικά ἐπεισόδια, καί ξεχνοῦσε τά ὀνόματά μας, ἡ καρδιά της ἦταν ὡς μιὰ πνευματική «τηλεόραση», ἔβλεπε τόν Θεό, τοὺς ἀγγέλους, τήν οὐράνια θεία λειτουργία, συμμετεῖχε σέ αὐτήν, καί μᾶς ἔβλεπε μέ τό διορατικό της χάρισμα, ὅπου βρισκόμασταν. Γράφει: «Ξεχνῶ λίγο, ἀλλά ἡ κεφαλὴ τῆς καρδιάς δέν ξεχνᾷ» (6^η ἐπ.). Φαίνεται ἐδῶ καθαρά ἡ διαφορὰ μεταξύ τῆς λογικῆς στόν ἐγκέφαλο καί τοῦ νοῦ στήν καρδιά.

Γράφοντας γιά τίς θεϊκές ἐμπειρίες πού εἶχε, κάνει λόγο γιά τήν πνευματική καρδιά. «Αὐτό τό νοιώθει ἡ καρδιά κάθε ἁμαρτωλοῦ σάν ἐμένα γιά νά ἀλλάξη πορεία» (3^η ἐπ.), δηλαδή γι' αὐτά τά μεγάλα θεολογικά θέματα ὁμιλεῖ μέ βαθειά ταπείνωση.

Μέσα στην καρδιά ενεργεί ή Χάρη του Θεού διά του νοῦ, όταν επιστρέφει από τήν αἰχμαλωσία του στην λογική, τὰ πάθη καί τό περιβάλλον. Δηλαδή, όταν μέ τήν Χάρη του Θεού ὁ νοῦς επιστρέφει στην καρδιά, τότε αὐτή ἀνοίγει καί «γίνεται τεράστια». Τότε «ἔχει φλόγα πού καίει, σάν τὰ χαρτιά τὰ κακά πράγματα». Αὐτή εἶναι ἡ ἀληθινή μετάνοια καί ἡ καθαρότητα τῆς καρδιάς καί δι' αὐτῶν ἀποκτᾶται ὁ φωτισμός. Ἡ καρδιά «ἔχει καί ἄλλα Θεϊκά μηχανήματα καί βλέπει καί μουρμουρίζει» (5^η ἐπ.).

Αὐτές οἱ φράσεις εἶναι ἐκπληκτικές. Φανερώνουν τήν νοερά προσευχή πού γίνεται στην καρδιά καί τίς ἀποκαλύψεις πού δίνει ὁ Θεός καί ἐκφράζονται μέ τὰ διάφορα χαρίσματα, ὅπως τό διορατικό, τό προορατικό, τό θαυματουργικό κλπ. Γιά τὰ θέματα αὐτά ἔγραψαν οἱ Πατέρες πού ἦταν «πεῖρα μεμυημένοι».

Κατά τόν Μέγα Ἀντώνιο «ὁ νοῦς πάντα ὁρᾷ, καί τὰ ἐν οὐρανοῖς· καί οὐδέν αὐτῷ ἐπισκοτεῖ, εἰ μή μόνον ἡ ἁμαρτία».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης γράφει ὅτι ἴδιον γνώρισμα τῆς Θεότητος εἶναι «ἡ ἐποπτική τῶν ὄντων δύναμις τε καί ἐνέργεια». Καί αὐτός πού ἔχει μέσα του Αὐτόν πού ἐπόθησε, τόν Θεό, «καί αὐτός ἐποπτικός γίνεται καί τήν τῶν ὄντων διασκοπεῖται φύσιν».

Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος γράφει ὅτι οἱ ψυχές, ἐάν καθαρισθοῦν καί ἐπανεέλθουν στην «ἀρχαίαν πλᾶσιν» «τηλαυγῶς ὁρῶσι τὰς τρεῖς ταύτας τάξεις», δηλαδή «τήν ὑποκάτω τῶν ὄντων», τόν Ἄδην, «καί τήν ἐπάνω», τὰ οὐράνια, «καί αὗται ἀλλήλας». Βλέπουν «εἴτε ἀγγέλους, εἴτε δαίμονας, εἴτε ἀλλήλας».

Ὁ ὁσιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός γράφει ὅτι «γεννᾷ τῷ ἔχοντι αὐτήν (τήν ταπεινοφροσύνην) διόρασιν». «Ἡ διόρασις φυσική ἐστι καί τοῦ νοός καθαρθέντος φαίνεται αὕτη».

Φυσικά, γίνεται σαφέστατη διάκριση μεταξύ τοῦ σωματικοῦ χαρίσματος καί τῆς δαιμονικῆς ἐπιρροῆς, διότι ἡ διόραση προέρχεται ἀπό τήν καθαροτάτη καρδιά καί τόν καθαρό νοῦ, ὁ ὁποῖος διακρίνεται ἀπό τήν αὐτομεμψία, ἐνῶ ἡ ἐπίδραση τῶν δαιμόνων, ἡ μαγεία, προέρχεται ἀπό ἀκάθαρτη ψυχή πού διακρίνεται ἀπό τήν ἀκάθαρτη ὑπερηφάνεια.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀποφαίνεται ὅτι «τοῖς ἀχράντοις καί πάσης κηλίδος κεκαθαρμέναις ψυχαῖς τό προφητικόν ἐναυγάζει χάρισμα».

Σύμφωνα μέ αὐτούς τούς λόγους ὁ νοῦς τῆς Γερόντισσας Γαλακτίας εἶχε διαχωρισθῇ ἀπό τήν λογική, τὰ πάθη καί τό περιβάλλον, εἶχε καθαρθῇ τελείως καί ἔβλεπε ὅ,τι τῆς ἀποκάλυπτε ὁ Θεός, εἶχε γίνει διορατικός, εἶχε φθάσει στην προπρωτική κατάσταση, ὅπως τό βλέπουμε καί στόν ἅγιο Πορφύριο, πού εἶχε ἔντονα τό διορατικό χάρισμα.

5. Θεωρία του Τριαδικού Θεού στο Φῶς

Ὁ Χριστός, ὅπως ἀναφέρθηκε προηγουμένως, εἶπε: «Μακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεόν ὁψονται (Ματθ. ε', 8). Μέσα στὴν καθαρὴ πνευματικὴ καρδιά ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός, σέ αὐτούς πού καθαρίζουν τὴν καρδιά τους (τό παθητικὸ μέρος τῆς ψυχῆς) καὶ ἀποκτοῦν ἄλλους ὀφθαλμούς. Πρόκειται γιὰ τὸν νοῦ μέ τὸν ὁποῖον οἱ Θεόπτες βλέπουν τὸν Θεό.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Ὁ Θεός ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. δ', 6). Ἡ θεολογία αὐτοῦ τοῦ χωρίου εἶναι σαφέστατη, ὅτι ὁ Θεός εἶναι Φῶς, λάμπει στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἡ καρδιά ἀποκτᾷ τὴν γνώση Του.

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία εἶχε πολλές τέτοιες θεοπτικές ἐμπειρίες, ἀκριβῶς ἐπειδὴ καθάρισε τὸν ὀφθαλμὸν τῆς καρδιάς της. Γνώριζε ὅτι ὑπάρχουν τὰ σωματικά μάτια μέ τὰ ὁποῖα βλέπουμε τὴν κτίση, ἀλλὰ ἔχουμε καὶ τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς τῆς καρδιάς, τοὺς «πεφωτισμένους ὀφθαλμούς τῆς καρδιάς» (Εφ. α', 18).

Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος γράφει ὅτι, ὅπως οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοὶ βλέπουν τὰ αἰσθητὰ πράγματα, ἔτσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πίστεως βλέπουν τὰ κρυπτά. Ὅπως ἔχουμε δύο αἰσθητοὺς ὀφθαλμούς, ἔτσι ἔχουμε καὶ δύο νοερούς, ψυχικούς ὀφθαλμούς. Μέ τὸν ἕνα νοερό ὀφθαλμὸ βλέπουμε τὰ κρυπτά τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ πού εἶναι κεκρυμμένα στὴν φύση, δηλαδή τὴν δύναμή Του, τὴν σοφία Του, τὴν πρόνοιά Του, τὴν συναῖδιον περὶ ἡμᾶς, «τὴν καταλαμβανομένην ἐκ τῆς μεγαλειότητος τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς», πού εἶναι οἱ λόγοι τῶν ὄντων, καθὼς ἐπίσης βλέπουμε τὰ οὐράνια τάγματα, καὶ μέ τὸν ἄλλον ὀφθαλμὸ θεωροῦμε, ὅταν ὁ Θεός μᾶς εἰσάγει στὰ πνευματικὰ μυστήρια, «τὴν δόξαν τῆς φύσεως αὐτοῦ τῆς ἀγίας». Οὐσιαστικὰ πρόκειται γιὰ βαθμούς θεωρίας, πρῶτα τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ στὴν κτίση καὶ ἔπειτα τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ μέσα στό φῶς τῆς Θεότητος.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐξηγεῖ ὅτι, κάνοντας λόγο γιὰ ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς μέ τοὺς ὁποίους οἱ ἅγιοι βλέπουν τοὺς ἐπουράνιους θησαυροὺς δέν εἶναι ἡ διάνοια... Ὅταν κάνουμε λόγο γιὰ νοερούς ὀφθαλμούς, εἶναι ἡ ἐμφύτευση σέ αὐτούς τῆς δύναμης τοῦ πνεύματος, μέ τὴν ὁποία βλέπουν τοὺς οὐράνιους θησαυροὺς, γιατί τό πανίερρον ἐκεῖνο θέαμα τοῦ ὑπερφυοῦς φωτός εἶναι ὑπὲρ τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς.

Κατὰ τὴν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁ Θεόπτης μεταμορφώνεται μέ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ βλέπει τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ. Οἱ Μαθητές τοῦ

Χριστοῦ στό ὄρος Θαβώρ «ἐνηλλάγησαν καί οὕτω τήν ἐναλλαγὴν εἶδον». Ἡ Γερόντισσα δέν γνώριζε αὐτήν τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καί νόμιζε ὅτι οἱ ἅγιοι βλέπουν μέ τά σωματικά μάτια τόν Θεό, ἐνῶ αὐτή ἔβλεπε τόν Θεό μόνον μέ τά πνευματικά της μάτια. Ὁ καθαρὸς νοῦς τοῦ Θεόπτου ἐν τῇ καρδίᾳ βλέπει τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, ἐνωμένος, ὅμως, μέ τό μεταμορφωμένο σῶμα.

Γράφει μέ ἀφοπλιστική εὐλικρίνεια. «Δέν εἴμαστε σάν τό μεγάλο γέροντα Παῖσιο νά βλέπουμε μέ τά σωματικά μας μάτια» (3^η ἐπ.). Ἄλλοῦ γράφει: «Μόνο τά Σωματικά μάτια τῶν Ἀγίων βλέπουν. Στούς ἁμαρτωλούς σάν καί μένα τό μηχανήμα τῆς καρδιᾶς (βλέπει) γιά νά μᾶς γλυκάνη καί νά μετανοήσουμε. Σᾶς ἐξομολογοῦμαι γιά νά μήν ἔχετε ἄλλη ἐντύπωση γιά τόν ἑαυτό μου» (1^η ἐπ.). Ὁ νοῦς πού ἐπιστρέφει στήν καρδιά ἀπό τήν διάχυσή του διά τῶν αἰσθήσεων στόν κόσμο, ἀρπάζεται στήν θέα τοῦ Θεοῦ. Αὐτό ζοῦσε ἡ Γερόντισσα, ἀλλά τήν προφύλασσε ὁ Θεός μέσα στό ἔνδυμα τῆς ταπείνωσης καί τῆς αὐτομεμψίας.

Στίς ἐπιστολές πού μοῦ ἔστειλε καταγράφει μέ πολλή ἀπλότητα τίς ἐμπειρίες τοῦ θείου Φωτός, ὡς ἕνας Θεόπτης Πατέρας. Γράφει: «Ὁ Νοῦς δέν χωράει καί γλῶσσα δέν τό ἐκφράζει. Δέν ὑπάρχει οὔτε ἀρχή οὔτε τέλος. Ἄπλετο γαλαζόλευκο φῶς τῆς δόξας Του. Ἕνα μόνο μποροῦμε νά ποῦμε. Ὁ ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΘΕΟΣ εἶναι ΤΡΙΑΔΙΚΟΣ. Καί γεμίζει τόν ἄνθρωπο μέ τό φῶς τῆς ἀγάπης Του ἀπό τήν κορυφή μέχρι τά νύχια καί δέν ξέρεις ἀπό ποῦ βλέπεις» (1^η ἐπ.).

Αὐτός ὁ λόγος προϋποθέτει ἐμπειρία. Πρόκειται γιά μεταμόρφωση ὅλων τῶν ψυχοσωματικῶν αἰσθήσεων τοῦ ἀνθρώπου, μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, σύμφωνα μέ τό χωρίο «ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς». Γνωρίζει, ὅχι ἀπό τά βιβλία, ἀλλά ἀπό τήν ἐμπειρία της ὅτι τό φῶς τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ εἶναι «ἄπλετον, γαλαζόλευκον φῶς τῆς δόξας Του». «Ὅλο τό σύμπαν δέν εἶναι οὔτε ἕνα μικρό μπαλάκι στά Ἅγια χέρια Του» (1^η ἐπ.). Καί αὐτός ὁ λόγος εἶναι γεμάτος ἀπό ἐμπειρία.

Τό θεῖο φῶς εἶναι «τό φῶς τῆς ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ. Τό φῶς τό ἀληθινόν πού γεμίζει τόν κόσμο. Τό φῶς πού στολίζει τούς ἀγγέλους καί τούς ΑΓΙΟΥΣ. Τό φῶς τῆς Ἀνάστασης, τῆς Μεταμόρφωσης, τῆς Πεντηκοστῆς» (2^η ἐπ.). Εἶναι τό φῶς τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ πού εἶναι τό ἴδιο φῶς μέ τόν Πατέρα καί τό Ἅγιον Πνεῦμα, ἀφοῦ τά Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος ἔχουν τήν ἴδια οὐσία, ἐνέργεια, δόξα, θεότητα. Εἶναι τό φῶς τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, «πού τό φῶς της δέν ἔχει ἀρχή καί τέλος καί φανερώνει ὅλο καί καινούργιες ἐκπλήξεις» (3^η ἐπ.).

Ἡ φράση «καινούργιες ἐκπλήξεις» δείχνει τά μυστήρια τῆς θεολογίας πού βρίσκονται μέσα στό φῶς καί ἀποκαλύπτονται, ἀνάλογα μέ τήν πνευματική ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου, γι' αὐτό ὁ Θεός ἀποκλήθηκε ἀπό τήν Ἁγία Ἄννα, τήν

μητέρα του Προφήτου Σαμουήλ, «Θεός τῶν γνώσεων» (Α΄ Βασ. β΄, 3). Αὐτά τὰ λόγια τῆς Γερόντισσας Γαλακτίας εἶναι μιὰ σύνοψη τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου. Αὐτό τό φῶς εἶναι τό φῶς τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ μέσα στό ὁποῖο ἀναπαύονται οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία δέχθηκε σαφέστατη πνευματική ἀποκάλυψη ὅτι ὁ Τριαδικός Θεός δέν κάθεται σέ θρόνους καί καρέκλες, ἀλλά εἶναι φῶς καί εἶναι μέσα στό φῶς. Γράφει: «Τίς νύχτες καμιά φορά κάθομαι καί σκέφτομαι, εἶναι δυνατόν ὁ Θεός νά κάθεται σέ θρόνους καί σέ καρέκλες; Ὅταν, ὅμως πονῶ γιά τίς ἁμαρτίες μου λέω: Πατέρα Ἐπουράνιε συγχώρεσέ με, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ μου ἐλέησόν με, Ἅγιον Πνεῦμα μου, φώτισέ με. Καί τότε ἔρχεται ἡ ἀπάντηση ἀπό ἄλλο τόπο, ὄχι ἀπό τήν κεφαλή πού εἶναι τρέλλες καί φαντασίες, ἀλλά ἀπό τήν καρδιά πού τήν ὁδηγεῖ ὁ Θεός πού εἶναι γεμάτη Θεϊκά μηνύματα». Καί τότε βλέπει ὅτι ὁ Θεός εἶναι «ἄπλετον γαλαζόλευκο φῶς τῆς δόξας του» (1^η ἐπ.).

Ἡ γνώση αὕτη εἶναι κατ' ἐξοχήν θεολογική καί αὐθεντική. Προηγεῖται πόνος γιά τίς ἁμαρτίες, ἀκολουθεῖ ἡ προσευχή στόν Τριαδικό Θεό καί μετά ἐμφανίζεται τό ἄκτιστο φῶς τῆς θεότητος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ὅλος ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται μέσα στό φῶς αὐτό, γι' αὐτό «δέν ξέρεις ἀπό ποῦ τό βλέπεις», «ἀπό τήν κορυφή μέχρι τά νύχια» (1^η ἐπ.) εἶναι μετοχή τοῦ Θεοῦ «ἔσωθεν» καί ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος εἶναι «φωτοφόρα», κατά τόν ἅγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο. Αὐτό εἶναι πού ἔλεγα προηγουμένως, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταμορφώνεται καί βλέπει τό θεῖο Φῶς. Γίνεται ὅλος φῶς.

Ἐχοντας αὐτήν τήν καταπληκτική θεοπτική ἐμπειρία γράφει: «Ὁ Ἄναρχος Πατέρας εἶναι ἡ ρίζα τῶν ἄλλων δύο. Ὅ,τι ἔχει αὐτός τούς τό δίνει συνέχεια μέ διαφορετικό τρόπο στόν καθένα. Συγχώρεσέ με, δέν ξέρω νά τά πῶ» (8^η ἐπ.).

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία δέν ἔχει σπουδάσει τήν θεολογική ἐπιστήμη, δέν ἔχει διαβάσει τήν Δογματική τῆς Ἐκκλησίας, στήν ὁποία γίνεται λόγος γιά τό ὅτι ὁ Πατήρ εἶναι «ἡ πηγαία θεότητα», ὅτι δίνει τήν οὐσία Του στόν Υἱό διὰ τῆς γεννήσεως, καί στό Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ἐκπορεύσεως, ὅτι ὑπάρχουν τά κοινά (οὐσία, ἐνέργεια, δόξα) εἶναι τρία πρόσωπα πού τό καθένα ἔχει τό ὑποστατικό του ἰδίωμα, τόν τρόπο πού ὑπάρχει τό καθένα (ἀγέννητο, γεννητό, ἐκπορευτό). Ὅμως, μέ ἀπλά λόγια ἐκφράζει τήν ἐμπειρία αὕτη.

Μόνον ἓνας πού ἔχει αὐτήν τήν ἐμπειρία μπορεῖ νά ἐκφρασθῇ κατ' αὐτόν τόν τρόπο, ὅτι ὁ Πατήρ εἶναι «ἡ ρίζα», ἔκφραση πού χρησιμοποιοῖ ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, καί δίνει «συνεχῶς» στά ἄλλα δύο πρόσωπα αὐτά πού ἔχει ὁ Ἰδιος μέ «διαφορετικό τρόπο στό καθένα», ὑπάρχει διαρκῆς ἐνότητα οὐσίας, ἐνεργείας, δόξης. Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος γράφει ὅτι «ὁ Υἱός

αεί γεννᾶται καί πρό πάντων ἐστί γεγεννημένος προερχόμενος οὐ τέμνεται τῆς ρίζης...». Αὐτή εἶναι καί ἡ ἐμπειρία τῆς Γερόντισσας.

Αὐτή ἡ αὐθεντικότητα τῆς θεοπτικῆς ἐμπειρίας φαίνεται στήν μεγάλη μετάνοια, στήν καθαρότητα τοῦ «μηχανήματος» τῆς καρδιᾶς, στήν εὐρυχωρία της, στήν νοερά προσευχή ὡς εὐλογία καί φυσικά στήν αὐτομεμψία, πού θά δοῦμε πιό κάτω, ἡ ὁποία τήν διακρίνει μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς της.

Μοῦ γράφει μέ ἀφοπλιστική εἰλικρίνεια καί καθαρότητα: «Μέ ρωτάει ὁ πάτερ Ἀντώνιος γιά τήν ΑΓΙΑ Τριάδα. Ἐμένα μοῦ ἀρέσει νά σωπαίνω, γιατί αὐτά εἶναι μυστήρια πού δέν μοιάζουν καθόλου μέ τά κοσμικά καί ἀνθρώπινα πράγματα. Δέν βλέπει κανεῖς μέ τά σωματικά μάτια, μόνον τό μάτι τῆς ψυχῆς κάτι τι διανοιρίζει (βλέπει) μέσα ἀπό τήν καρδιά. Τόν Πατέρα οὐδεὶς τόν εἶδε οὔτε θά τόν δῇ, οὔτε τό Ἅγιον Πνεῦμα. Νοιώθουμε μόνον τό φῶς καί τῶν τριῶν ἀπό τήν κεφαλή μέχρι τά νύχια. Αὐτά παιδί μου εἶναι πνευματικά καί ὅποιος τά δοκιμάσει δέ μπορεῖ νά τά διηγηθεῖ. Συργουλεύει (καλοπιάνει) ὁ Θεός τούς ἁμαρτωλούς σάν καί ἐμένα γιά νά πάρουμε στροφή μετανοίας» (8^η ἐπ.).

Γνωρίζει πολύ καλά ὅτι δέν ὑπάρχει ἀναλογία μεταξύ ἀκτίστου καί κτιστοῦ, βλέπει κανεῖς τό φῶς τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ μέ τόν νοῦ, «τό μάτι τῆς ψυχῆς», πού εἶναι μέσα στήν καρδιά. Ἐπειτα, δέν μπορεῖ κανεῖς νά τά διηγηθῇ, γιατί εἶναι «ἄρρητα ῥήματα καί νοήματα». Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο «Θεόν φράσαι ἀδύνατον, νοῆσαι ἀδυνατότερον».

Ἡ μαρτυρία αὐτή εἶναι ἐκπληκτική, θαυμαστή μέσα στήν ἀπλότητά της, πού δείχνει τήν αὐθεντικότητα καί τήν ἀλήθεια.

Σέ ἄλλη ἐπιστολή ὁμολογεῖ ὅτι «ἡ καρδιά κρύβει μεγάλο μυστήριο», «ἀπό ἐκεῖ βιώνει ὁ ἄνθρωπος τό ἕνα πᾶμα τῆς ΑΓΙΑΣ Τριάδος» (5^η ἐπ.). Τό φῶς τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ εἶναι ἐνιαῖο. Γράφει: «Κλαίω καί ζητῶ ἔλεος, ἀλλά ὁ Πανάγαθος Θεός μέ λυπᾶται καί μοῦ στέλνει καρδιακές παρηγοριές πού ὁ νοῦς δέν χωρεῖ. Τόσο καλός εἶναι ὁ Θεός μας, ἔχω φοβερούς πόνους, ἀλλά μοῦ δίνει δύναμη καί ἀντέχω» (9^η ἐπ.). Πρόκειται γιά τίς «καρδιακές παρηγοριές» τῶν ἁγίων Μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι κατά τό μαρτύριό τους ἔβλεπαν τήν δόξα τοῦ Θεοῦ. Αὐτήν τήν ἐμπειρία εἶχε ἡ Γερόντισσα Γαλακτία.

Ὑπάρχει στόν ἄνθρωπο μεγάλη μετάνοια, κλάμα πολύ, αἴσθησις ἀναξιοτήτος, τότε λειτουργεῖ «ἡ φλόγα τῆς καρδιᾶς» καί βλέπει τό Φῶς τῶν Τριῶν Προσώπων. Αὐτές εἶναι οἱ «καρδιακές παρηγοριές» γιά τόν πόνο πού αἰσθάνεται, ἀλλά «αὐτά τά μυστήρια» δέν μπορεῖ νά τά διηγηθῇ. Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία εἶναι ἐμπειρική θεολόγος σέ μεγάλο βαθμό.

6. Ἄγγελοι καὶ Δαίμονες

Ἡ ὅλη ἡ Ἀγία Γραφή εἶναι γεμάτη ἀπὸ τίς φανερώσεις τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Δαιμόνων. Ὁ Θεὸς πρῶτα δημιούργησε τὸν νοητὸ κόσμον (Ἀγγέλους), ἔπειτα τὸν αἰσθητὸν κόσμον (ὅλον τὸν κόσμον) καὶ ἔπειτα τὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ νοῦ καὶ αἴσθησης, ψυχῆ καὶ σώματος. Ἀκόμη, γράφεται στὴν Ἀγία Γραφή ὅτι πρῶτα ὁ Ἐωσφόρος ἔπεσε ἀπὸ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπειτα παρέσυρε καὶ τὸν ἄνθρωπον σὲ αὐτήν. Ἐπομένως, ὑπάρχουν καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Δαίμονες, καὶ ὁποῖος τοὺς ἀρνεῖται εἶναι ἐκτὸς τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως.

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία, ἐκτὸς ἀπὸ τίς γνώσεις ποὺ εἶχε ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν βίων τῶν ἁγίων, σίγουρα, ὅπως φαίνεται στίς ἐπιστολές της, εἶχε καὶ βιωματικὴ ἐμπειρία τόσο τῶν Ἀγγέλων ὅσο καὶ τῶν Δαιμόνων. Θὰ παραθέσω μερικὰ σημεῖα ἀπὸ τίς ιδιόχειρες ἐπιστολές της.

Σὲ μιὰ ἐπιστολὴ της μοῦ ἐξηγεῖ ὅτι μέ πολεμᾷ ὁ διάβολος, ἀφοῦ πολεμᾷ καὶ αὐτὴν τὴν ἴδια ποὺ εἶναι ἓνα «σκουλήκι καὶ ἄχυρο». Καὶ συνεχίζει: «Νὰ ἤξερες, παιδί μου, τί μοῦ κάνει τίς νύχτες! Ἀσχήμιες καὶ ἐπιθέσεις, ἀλλὰ δὲν τοῦ δίνω σημασία. Παγώνει, ὅμως, τὴν ψυχὴ ὅταν ἔλθῃ. Σὲ πιάνει ἀηδία, τρομάρα, ἀνατριχίλα καὶ ὅλα τὰ κακά. Ὅμως, στέλνει ὁ Θεὸς σὲ βοήθεια τὸν Ἀρχάγγελο Μιχαήλ καὶ τίς οὐράνιες δυνάμεις ποὺ γλυκαίνουν τὴν ψυχὴ, τὴν περιποιῶνται καὶ ἄλλα ποὺ δὲν μπορῶ νὰ ἐκφράσω. Αὐτοὶ (οἱ Ἄγγελοι) εἶναι ἑκατομμύρια φῶτα μέσα στό μέγα φῶς. Εἶναι ἀσώματοι. Νὰ εὐχέσαι, παιδί μου, νὰ ἔχουμε πάντα τὴ σκέπη καὶ τὴ προστασία τους» (7^η ἐπ.).

Τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ εἶναι προϊόν μεγάλης μοναχικῆς καὶ ἀσκητικῆς ἐμπειρίας. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων μας ὑπάρχει διάκριση μεταξύ ἀκτίστου καὶ κτιστοῦ, ἀλλὰ καὶ μεταξύ Ἀγγέλων καὶ δαιμόνων. Οἱ Ἄγγελοι εἶναι κτιστοί, ἀσώματοι, ἀλλὰ ζοῦν μέσα στό ἄκτιστο φῶς τοῦ Θεοῦ, καὶ φαίνονται φωτεινοί, ὡς ἐτερόφωτα ὄντα, περιχορεύουν γύρω στό μεγάλο φῶς, κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, συγχρόνως γλυκαίνουν τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων μέ τὴν παρουσία τους, ἀφοῦ τοὺς στέλνει ὁ Θεὸς στοὺς ἀνθρώπους ὡς «διακονικά» ὄντα. Ἀντίθετα, οἱ δαίμονες εἶναι σκοτεινοί καὶ προκαλοῦν ἀηδία, βρωμᾶνε! Αὐτὰ τὰ διαβάζουμε καθαρά μέσα σὲ ὅλη τὴν βιβλικοπατερικὴ παράδοση.

Ἡ Γερόντισσα γράφει γιὰ τὸν Σατανᾶ: «Ἡ βρωμὰ τοῦ Σατανᾶ δὲν περιγράφεται, παιδί μου. Εἶναι σάν τὰ σαπίσματα καὶ τὰ ἄπλυτα ἐντόσθια τῶν ζώων. Προκαλεῖ ἀηδία, ταραχὴ, ἀνατριχίλα καὶ ὅλα τὰ κακά» (2^η ἐπ.).

Ἡ Γερόντισσα ἦταν μιὰ μεγάλη ἐμπειρικὴ θεολόγος, «μιὰ ζωντανὴ Φιλοκαλία», ἓνα «ζωντανὸ Γεροντικὸ ἢ Μητερικὸ».

7. Παράδεισος - Κόλαση

Μιά βασική διδασκαλία της Εκκλησίας μας είναι ότι ο Παράδεισος και η Κόλαση είναι η ίδια Χάρη και ενέργεια του Θεού, η οποία στους αγίους που έχουν καθαρίσει την καρδιά τους μετέχεται ως φῶς (Παράδεισος) και στους αμαρτωλούς που έχουν ακάθαρτη καρδιά μετέχεται ως πῦρ και σκότος (Κόλαση). Αυτό μᾶς τό δίδαξε και ο Χριστός που ἔκανε λόγο γιά τό φῶς γιά τούς δικαίους και τό πῦρ γιά τούς αμαρτωλούς.

Κατά τόν Μέγα Βασίλειο τό πῦρ ἔχει δύο ἐνέργειες, τήν καυστική και τήν φωτιστική, δηλαδή καίει και φωτίζει. Αυτό συμβαίνει και μέ τό Φῶς τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, οἱ ἅγιοι τοῦ πυρός αἰσθάνονται τήν καυστική ἐνέργεια, ἐνῶ οἱ ἅγιοι τοῦ φωτός αἰσθάνονται τήν φωτιστική ἐνέργεια. Ὅποτε, τό πῦρ τῆς κολάσεως εἶναι «ἀλαμπές», δηλαδή καίει χωρίς νά λάμψη, και τό φῶς τῆς ἀναπαύσεως εἶναι «ἄκαυστον», δηλαδή φωτίζει χωρίς νά καίη.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γράφει ὅτι ἡ μέλλουσα ζωή εἶναι «φῶς τοῖς κεκαθαρμένοις τήν διάνοιαν» πού χαρακτηρίζεται Βασιλεία τῶν οὐρανῶν και συγχρόνως εἶναι «σκότος» «τοῖς τυφλώττουσι τό ἡγεμονικόν», «κατά τήν ἀναλογίαν τῆς ἐντεῦθεν ἀμβλυωπίας». Γι' αὐτό ἡ Ἁγία Τριάδα θά γνωρισθῇ ἀπό ὅλους «τοῖς μέν τῇ ἐλλάμψει, τοῖς δέ τῇ κολάσει».

Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος γράφει ὅτι «οἱ ἐν τῇ γεέννῃ κολαζόμενοι, τῇ μάστιγι τῆς ἀγάπης μαστίζονται». Καί, μάλιστα, γράφει ὅτι εἶναι ἄτοπο νά σκέφτεται κανείς «ὅτι οἱ αμαρτωλοί ἐν τῇ γεέννῃ στεροῦνται τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ», ἀλλά μετέχει τοῦ πυρός, ὅπως εἴπαμε προηγουμένως.

Ἐντεταγμένη σέ αὐτήν τήν ὀρθόδοξη πατερική παράδοση εἶναι ἡ Γερόντισσα Γαλακτία. Δέν εἶχε διαβάσει σοβαρά θεολογικά βιβλία, σχεδόν κανένα, ἀλλά εἶχε τήν ἴδια τήν πείρα τῶν πεπειραμένων ἁγίων. Γράφει σέ ἐπιστολή της:

«Ὁ Θεός παρατείνει τό ἔλεός Του γιατί εἶναι Πανάγαθος Πατέρας. Δέν ἔχει ὁ Θεός καζάνια και τιμωρίες πού μᾶς ἔλεγαν και μᾶς φοβέριζαν οἱ μανάδες μας ὅταν εἴμασταν ἄτακτα παιδιά. Ἡ κόλαση εἶναι τελείως διαφορετική, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πηγαίνει και ἐκεῖ, ἀλλά τήν νοιώθουν διαφορετικά οἱ ἀμετανόητες ψυχές. Τό οὐράνιο θεϊκό φῶς πηγαίνει και στόν Ἄδη, ἀλλά θαμπό, καίει ἀφόρητα, δημιουργεῖ τύψεις συνειδήσεως και σκότος στήν ψυχή. Βλέπουν οἱ δυστυχεῖς τά μεγαλεῖα τῶν δικαίων στό Ἀναστάσιμο φῶς και ὑποφέρουν περισσότερο (2^η ἐπ.).

Στίς ιδιόχειρες αὐτές ἐπιστολές της μᾶς δίνει μερικά παραδείγματα.

Γράφει ὅτι ἀγαποῦσε και σεβόταν τόν π. Ἀναστάσιο Κουδουμιανό, τόν θεωροῦσε «πῶς ἦταν μόνο πνεῦμα», σάν νά μή εἶχε σῶμα, τόσο καθαρός ἦταν, «τά

μάτια του ήταν πύρινα», «άστραπές έβγαζε από τά μάτια καί τό πρόσωπο». Πήγε ό π. Αναστάσιος δύο φορές στό σπίτι της, καί όταν ήταν κοντά της, αύτή ένοιωθε «τήν ειρήνη τοῦ Αγίου Πνεύματος μέσα στό σπίτι. Πολύ έντονα. Ήταν πολύ ταπεινός». Γράφει: «Όσο διάστημα ήταν στό νοσοκομείο υπέφερα κι εγώ. Ένοιωθα τούς άφόρητους πόνους του. Δέν μιλούσε όμως. Σάν νά πονούσε άλλος άνθρωπος». Αυτό τό βεβαιώνω καί εγώ πού τόν επισκέφθηκα στό Νοσοκομείο τοῦ Ἡρακλείου, λίγο πρίν τήν κοίμησή του.

Δίνει μιά μαρτυρία γιά τήν κοίμησή του: «Μόλις έφυγε γιά τήν ούράνια ζωή ένοιωσα πανηγύρι. Ένοιωθα ότι τώρα βρίσκεται στους κόλπους τοῦ μεγάλου Θεοῦ. Έφυγε σάν τήν σφαῖρα», από τήν μεγάλη όρμή πού είχε γιά τόν Θεό. Συνεχίζει: «Μοῦ φάνηκε ότι είδα ένα τεράστιο χώρο πού είχε πολλά χρυσαφικά καί άσημικά πού στραφταλίζανε. Στή μέση ήταν ένα πλουμιστό ποτήρι πού είχε ένα μεγάλο διαμάντι. Ένοιωσα στήν καρδιά μου ότι ήταν αυτός. Τό είδα νά ανεβαίνει πρός τά πάνω. Εκεί πού τώρα είναι αυτός λίγοι θά πᾶνε. Χαίρεται καί αγάλλεται μέ τίς ούράνιες δυνάμεις» (4^η έπ.).

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία είχε καθαρούς νοερούς όφθαλμούς καί είδε καί τήν καρδιά τοῦ π. Αναστασίου, αλλά καί τήν όρμητική άνοδό του στόν Θεό καί τήν είσοδό του στόν Παράδεισο. Ήταν μεγάλος έμπειρικός θεολόγος.

Γνώριζε, όμως, ότι ή αγάπη τοῦ Θεοῦ εκχέεται σέ όλον τόν κόσμο, στους δικαίους καί άδίκους, τούς άγίους καί τούς άμαρτωλούς. Όμως, διαφορετικά τήν βιώνουν οί άνθρωποι. Γράφει μέ έμπειρική γνώση τῆς «μυστικῆς θεολογίας»: «Μοῦ φαίνεται πώς ό Θεός αγαπᾷ καί τούς άμαρτωλούς. Σάν νά είναι ένα δωμάτιο δέκα δυνατά φῶτα καί δίπλα ένα μικρό λαμπάκι. Αυτόί βασανίζονται μέ τρόπο διαφορετικό άπ' αυτό πού νομίζουμε έμεῖς. Βλέπουν καί τούς άλλους, πόσο χαρούμενοι είναι καί λυώνουν. Αὐτά τά νοιώθει ή καρδιά κάθε άμαρτωλοῦ σάν έμένα γιά νά αλλάξει πορεία» (3^η έπ.).

Παντοῦ όταν γράφη μεγάλες πνευματικές καταστάσεις, εκφράζεται μέ μεγάλη αύτομεμψία, βαθυτάτη ταπείνωση, πού είναι τό έχέγγυο τῆς γνησιότητας.

Τό σημαντικό είναι ότι ή Γερόντισσα γνωρίζει έκ πείρας καί τήν ούσιαστική προσφορά τῆς Εκκλησίας, άκόμη καί στους άμαρτωλούς μετά θάνατον. Γράφει: «Τούς αφήνει, όμως, ό Θεός (στούς άμαρτωλούς) δικαιώματα καί παρηγοριές όταν προσευχώμεθα γι' αυτούς. Όπως τά μνημόσυνα, συναπαντήματα, όταν δίνουμε πρόσφορα, σιωπηλή έλεημοσύνη καί κάνουμε κομποσχοίνι» (2^η έπ.).

Βλέπουμε έδῶ τήν σημασία καί άξία τῶν μνημοσύνων, τῶν προσφορῶν, τῆς μυστικῆς προσευχῆς, τῆς σιωπηλῆς έλεημοσύνης.

Αὐτά τὰ γνωρίζει ἐκ πείρας, γι' αὐτό γράφει ἀφοπλιστικά: «Καμιά φορά ἐντοπίζει ὁ νοῦς μου ἐκεῖ μέσα στό βασιλεῖο τοῦ Σατανᾶ πού ἀνεβαίνουν καί κατεβαίνουν οἱ δαίμονες καί κάνουν ἀσχημοσύνες, κάποιους γνωστούς μου. Τούς λυπᾶμαι πολύ καί πονῶ γι' αὐτούς. Τούς κάνω προσευχή, τούς ἀνάβω κεράκια καί τούς βλέπω μετά ἀνακουφισμένους τούς καημένους» (2^η ἐπ.).

Ὁ νοῦς τῆς Γερόντισσας ἦταν τόσο δυνατός, φωτισμένος, ἀνοικτός πού ἀνέβαινε μέχρι τόν Παράδεισο καί ἔβλεπε τό θεῖο φῶς, ἀλλά κατέβαινε καί στόν Ἄδη καί ἔβλεπε τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ! Πρόκειται γιά σπάνιες ἐμπειρίες πού συναντοῦμε στήν πατερική παράδοση.

Ὁ νοῦς στήν φυσική του κατάσταση εἶναι ἀνείδεος, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, δέν ἔχει εἶδος, ἀλλά εἶναι τελείως καθαρός. Ὁ Ἅγιος χρησιμοποιεῖ χωρίο ἀπό τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο, «καρδιά καθαρὰ εἶναι αὐτή πού παρουσιάζει τόν νοῦ στόν Θεό ἐντελῶς ἀνείδεον καί εἶναι ἔτοιμος νά ἐνσημανθῇ μόνον μέ τούς δικούς του τύπους, διὰ τῶν ὁποίων ἔχει τήν φύση νά εἶναι ἐμφανής». Ἐπίσης, γράφει ὅτι αὐτός ὁ νοῦς εἶναι ὑπεράνω ἀπό τήν γνώση τῶν ὄντων. Ὁ νοῦς εἶναι ὀφθαλμός τῆς ψυχῆς καί αὐτός δέν θά μπορούσε νά βλέπη μέ τήν νοερά αἴσθηση, ἐάν δέν τόν περιλάμψη τό θεῖον φῶς.

Ὁ Κάλлистος Ἀγγελικούδης, ἀκολουθώντας τήν προγενέστερη παράδοσή του, κάνει λόγο γιά τούς τρεῖς τρόπους ἀναβάσεως τοῦ νοῦ στήν θεωρία τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ὁ «αὐτοκίνητος, ὁ ἑτεροκίνητος καί ὁ μικτός». Ὁ «αὐτοκίνητος» τρόπος εἶναι, ὅταν ὁ νοῦς χρησιμοποιῇ τήν θέλησή του μαζί μέ τήν φαντασία, πράγμα πού ἔκαναν οἱ Ἑλληνες φιλόσοφοι. Ὁ «ἑτεροκίνητος» τρόπος εἶναι ὑπερφυσικός καί γίνεται μόνο μέ τήν θέληση τοῦ ἀνθρώπου καί τόν φωτισμό τοῦ Θεοῦ, καί τότε ἀρπάζεται σέ θεῖες ἀποκαλύψεις καί γεύεται τὰ ἀπόρρητα μυστήρια τοῦ Θεοῦ καί βλέπει τήν ἔκβαση τῶν μελλόντων. Ὁ «μικτός» τρόπος συνάπτεται μέ τούς δύο ἄλλους, πού σημαίνει, ὅταν κινεῖται μέ τήν θέλησή του καί τήν φαντασία, εἶναι σύμφωνα μέ τόν «αὐτοκίνητο» τρόπο, καί ὅταν μετέχη τοῦ «ἑτεροκινήτου» τρόπου, δηλαδή ἐνώνεται μέ τήν θεία ἔλλαμψη βλέπει ἄρρητα τόν Θεό, πέρα ἀπό τήν νοερή ἔνωση μέ τόν ἑαυτό του, καί αὐτό εἶναι ἡ ἐν Χάριτι ἔκσταση τοῦ νοῦ.

Ὁ «ἑτεροκίνητος» τρόπος κινήσεως τοῦ νοῦ γίνεται μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τότε βλέπει ἢ τὰ ἀγαθὰ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τήν οὐράνια θεία λειτουργία ἢ τόν Ἄδη καί τὰ βάσανα τῶν κολασμένων καί προσεύχεται γι' αὐτούς.

Ὁ Προφητάναξ Δαυΐδ γράφει: «Ποῦ πορευθῶ ἀπό τοῦ πνεύματός σου καί ἀπό τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐάν ἀναβῶ εἰς τόν οὐρανόν, σύ ἐκεῖ εἶ, ἐάν

καταβῶ εἰς τόν ἄδην, πάρει· ἐάν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον καί κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καί γάρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὁδηγήσει με, καί καθέξει με ἡ δεξιὰ σου» (Ψαλμ. 138, 7-10). Κατά τόν Εὐθύμιο Ζιγαβηνό καί τόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἀγιορείτη «Πτερὰ τοῦ Δαβίδ ἦταν ἡ κινητική δύναμις τοῦ νοός του».

Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας, Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, γράφει ὅτι οἱ ψυχές τῶν Ἀγίων θά διέλθουν διά τῶν πυλῶν τοῦ Ἄδου, ὅχι γιὰ νά διολεσθοῦν ἐκεῖ, ἀλλά γιὰ νά διερευνήσουν καί νά μνηθοῦν καί ἐκεῖ στό ξένο τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, δηλαδή τήν κατάβαση τοῦ ζωαρχικοῦ Ἰησοῦ στόν Ἄδου.

Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ ἅγιοι μετέχουν στήν ζωή τους τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μέ τήν νέκρωση τῶν παθῶν καί τήν ἀνάσταση τοῦ νέου ἀνθρώπου, ἀλλά μετέχουν καί τῆς καταβάσεως τοῦ Χριστοῦ στόν Ἄδου, μέ τό νά βλέπουν τίς ὁδύνες τῶν ἀνθρώπων πού εἶναι ἐκεῖ καί νά προσεύχονται γι' αὐτούς.

Στόν ἅγιο Σιλουανό ὁ Θεός τοῦ ἀποκάλυψε τό νά κρατᾷ τόν νοῦ του στόν Ἄδου. Καί ἡ Γερόντισσα ἀγαποῦσε τούς ἀνθρώπους, καί μάλιστα τούς κεκοιμημένους, ὁ καθαρὸς νοῦς της ἔφθανε καί στόν Ἄδου, ἔβλεπε τίς ψυχές τῶν κολασμένων καί προσευχόταν, ἀναβε κερὰκια στό κελλί της γι' αὐτούς. Μερικοὶ σκανδαλίζονταν πού ἀναβε κερὰκια στό κελλί της καί τήν παρεξηγοῦσαν, χωρίς νά γνωρίζουν τό ἐκπληκτικό μεγαλεῖο αὐτῆς τῆς πράξεώς της, ὅπως τό περιγράφει ἡ ἴδια στήν ιδιόχειρη ἐπιστολή πού μοῦ ἔστειλε, πού τὰ ἀναβε γιὰ τούς βασανισμένους στόν Ἄδου, ἀλλά καί γιὰ τήν σωτηρία ἄλλων. Πρόκειται γιὰ κορυφαία ἐμπειρία πού δείχνει τίς μεγάλες διαστάσεις καί κινήσεις τοῦ καθαροῦ νοῦ της, ὁ ὁποῖος ἐκινεῖτο κατά φύσιν καί ὑπέρ φύσιν, ἐκινεῖτο μεταξύ Παραδείσου καί Κολάσεως. Θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ἂν μοῦ ἐπιτραπῇ ἡ ἔκφραση, ὅτι ὁ νοῦς της ἦταν ἓνα «πνευματικό ἀσανσέρ»!

Μέσα σέ αὐτήν τήν προοπτική βλέπουμε τήν ἀγάπη της πρὸς τόν Θεό, στήν κτίση, ἀκόμη καί στοὺς ἀμαρτωλοὺς. Ἡ θεοφιλὴς καρδιά τῶν ἁγίων βλέπει ὅσα ἐμεῖς ἀγνοοῦμε καί ἐπιδίδεται σέ προσευχή, σέ θρῆνο. Ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, «καρδιά ἐλεήμων» εἶναι «καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης κτίσεως, ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν ὀρνέων καί τῶν ζώων, καί τῶν δαιμόνων καί ὑπὲρ παντός κτίσματος. Καί ἐκ τῆς μνήμης καί τῆς θεωρίας αὐτῶν ρέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ δάκρυα».

Στίς ἐπιστολές πού μοῦ ἀπέστειλε ὑπάρχουν μερικές τέτοιες ἀναφορές. «Εὐχόμαι καί γιὰ τούς ἀνθρώπους (ὅχι μόνον γιὰ τόν ἑαυτό της), γιατί νοιώθω πὼς εἶναι μέσα στό βόθρο σάν τὰ Σόδομα καί τὰ Γόμορα» (8^η ἐπ.). Παρά τήν ἀμαρτωλότητά της ὁ Θεός ἐνδιαφέρεται γι' αὐτήν. Γράφει: «Καί ὅμως μέ

φροντίζει και κάθε μέρα βλέπω την προστασία του και την αγάπη του. Σάν νά είναι ένα μικρό παιδάκι και τό στέλνω στίς παραγγελιές. Μόλις τοῦ ζητήσω κάτι άμέσως μου τό στέλνει. Καμμιά φορά καθυστερεῖ αλλά δέν άνησυχῶ, γιατί ξέρω πῶς θάρθη» (1^η έπ.).

Έτσι έξηγεῖται ή δύναμη τῆς προσευχῆς της και πρίν την κοίμησή της και μετά από αυτήν, αλλά έτσι έξηγοῦνται και οί θαυματουργικές έπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ διά τῶν προσευχῶν της, διότι «πολύ ισχύει δέησις δικαίου ενεργουμένη» (Ιακ. ε', 16). Και ὅπως έξηγεῖ ὁ άγιος Μάξιμος ὁ Όμολογητής, ὅταν ὁ άνθρωπος καλλιεργῇ την αγάπη και την φιλανθρωπία, ὁ Θεός τοῦ δίνει τό χάρισμα τῆς θαυματουργίας.

9. Αυτόμεμψία

Όλα αυτά τά μεγάλα θεολογικά αγαθά τῆς θεοπτικῆς έμπειρίας τά εἶχε ή Γερόντισσα Γαλακτία, διότι εἶχε τό μεγαλύτερο χάρισμα, τό χάρισμα τῆς ταπείνωσης, αλλά και τῆς κατά Χάριν αυτόμεμψίας.

Ό Χριστός στήν παραβολή τοῦ Τελώνου και τοῦ Φαρισαίου μακάρισε την ταπείνωση: «Ό ὑψῶν έαυτόν ταπεινωθήσεται, ὁ δέ ταπεινῶν έαυτόν ὑψωθήσεται» (Λουκ. ιη', 14). Ό άγιος Ίσαάκ ὁ Σύρος γράφει ὅτι ἐκεῖνος πού άξιώθηκε νά δῇ τόν έαυτό του εἶναι μεγαλύτερος από ἐκεῖνον πού άξιώθηκε νά αναστήση νεκρούς ἢ νά δῇ άγγέλους.

Πέρα από την αἴσθηση τῆς άμαρτωλότητας, τῆς ταπείνωσης, οί άγιοι Πατέρες τονίζουν την άρετή τῆς αυτόμεμψίας, τό νά μέμφεται κανείς τόν έαυτό του, ὡς τόν χειρότερο από ὅλους τούς ανθρώπους. Αὐτήν την άρετή αποκτοῦν ὅσοι φθάνουν στήν θεοπτία και τότε μέσα στό φῶς τοῦ Θεοῦ βλέπουν ὅλες τίς έσωτερικές κινήσεις, ὅπως τό φῶς τοῦ ἡλίου αποκαλύπτει ὅλες τίς άσχήμιες.

Ό Άβραάμ, ὅταν εἶδε τόν Θεό, εἶπε: «Εγώ εἰμι γῆ και σποδός» (Γεν. ιη', 27). Ό Προφήτης Ήσαΐας, ὅταν εἶδε την δόξα τοῦ Θεοῦ, εἶπε: «Ὡ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι άνθρωπος ὢν και άκάθαρτα χεῖλη ἔχων, έν μέσω λαοῦ άκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγώ οἰκῶ και τόν βασιλέα Κύριον σαβαώθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου» (Ήσ. στ', 5).

Αὐτό σημαίνει ὅτι σέ ὅποιον ὁ Θεός στείλει τό φῶς Του, βλέπει και τίς πιό μικρές άμαρτίες του, ὅλον τόν έσωτερικό κόσμο, και θρηνεῖ. Συμβαίνει ὅ,τι μέ την άκτίνα τοῦ ἡλίου πού εἰσέρχεται από μιά μικρή ὀπή μέσα σέ ένα σκοτεινό δωμάτιο και μέσα σέ αὐτήν την άκτίνα βλέπει νά αἰωροῦνται και οί μικρές σκόνες και μικροοργανισμοί. Γι' αὐτό έξηγεῖται ὅτι, ὅσοι βλέπουν τόν Θεό ἔχουν μεγάλη αυτόμεμψία και χαρισματική μετάνοια.

Ἡ αὐτομεμψία θεωρεῖται ὡς ἡ μεγαλύτερη ἀρετή, εἶναι ἀντίθετη τῆς αὐτοδικαίωσης, καί ἐπαινεῖται ἀπό τούς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. «Ὁνειδίζε οὖν σεαυτὸν ἀδελφέ διὰ παντός» (ἅγιος Ἰσαάκ Σύρος). «Ὁφείλομεν διηνεκῶς ἐαυτούς κατακρίνειν καί μέμφεσθαι ἵνα διὰ τῆς ἐκουσίου εὐτελείας τὰς ἀκουσίους ἀπορρίψωμεν ἀμαρτίας» (ὁσιος Ἰωάννης Σιναΐτης). «Μύρμηκα σεαυτὸν νόμιζε καί σκώληκα ἐν πάσῃ αἰσθήσει, ὅπως γένη θεόπλαστος ἄνθρωπος» (ὁσιος Θεόγνωστος). Ἡ μεγαλύτερη ἀρετή εἶναι ὅταν «ὁ ἄνθρωπος μέμφηται ἐαυτὸν» (Ἀββᾶς Ποιμὴν).

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦν τὴν αὐτομεμψία ὡς ἐρμηνευτικὸ κλειδί τῆς γνησιότητος τῆς θεοπτικῆς ἐμπειρίας. Γι' αὐτὸ ἔχει μεγάλη σημασία νὰ δοῦμε τὸ πῶς ἡ Γερόντισσα Γαλακτία διακατεχόταν ἀπὸ τὴν ἀρετὴ τῆς αὐτομεμψίας, πού ἐπιβεβαιώνει ὅτι οἱ ἐμπειρίες της εἶναι ἀληθινές.

Γράφει ἐκπληκτικά: «Εἰς μέσα στό φῶς βλέπω τὰ χάλια μου. Χτυπῶ τὸ πρόσωπό μου καί μετὰ φωνάζω δυνατὰ πού ἔχω κάμει ὅλες τίς ἀμαρτίες. Ταυτίζομαι μέ ὅλο τὸν κόσμος. Λέω στὸν ἐαυτό μου πῶς εἶμαι ληστὴν, πόρνη, κουτσομπόλα, ἔχω κάνει ὅλα τὰ κακά. Πονεῖ ἡ καρδιά μου, κλαίω καί ἀναστενάζω καί τότε ἔρχονται τὰ γλυκάδια τοῦ ΘΕΟΥ» (8^η ἐπ.).

Αὐτὰ «τὰ γλυκάδια τοῦ Θεοῦ», οἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ, ἔρχονται μετὰ ἀπὸ ἰσχυρὴ αὐτομεμψία μέσα στό θεῖο Φῶς ὅτι διέπραξε ὅλες τίς ἀμαρτίες. Καί ἀκόμη αὕτη ἡ αὐτομεμψία γίνεται ὕστερα ἀπὸ τὴν ὄραση τοῦ Φωτός τοῦ Θεοῦ, τὸ Ὅποιο δείχνει τὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸ καί μόνο τὸ ἀπόσπασμα δείχνει τὴν γνησιότητα τῆς θεοπτικῆς ἐμπειρίας τῆς Γερόντισσας.

Μέσα στίς ιδιόχειρες ἐπιστολές της ὑπάρχουν πολλές φράσεις αὐτομεμψίας, ὅπως: «Εἰς μέγα γρηὶ γέματη ἀμαρτίες πού μέ ἄφησε ὁ Θεός μέχρι τὰ γεράματα γιὰ νὰ μετανοήσω» (1^η ἐπ.). «Γιὰ μένα, παιδί μου, νὰ εὐχεσαιο νὰ μοῦ δώσει ὁ Θεός ταπείνωση καί μετάνοια. Γι' αὐτὸ μ' ἔχει ὁ Θεός ἐδῶ ἀκόμα. Ἀλήθεια ποῖο Θεὸ ἔχουμε; Ἐμένα θὰ ἔπρεπε νὰ μοῦ δίνει νερό νὰ πίνω ἀπὸ τούς βόθρους τῆς Ν. Ὑόρκης, γιατί τοῦ χωριοῦ μου καθαροὶ εἶναι οἱ βόθροι. Καί ὁμως μέ φροντίζει καί κάθε μέρα βλέπω τὴν προστασία του καί τὴν ἀγάπη του» (1^η ἐπ.). «Πόσο καλὸς εἶναι ὁ Θεός πού καί τὰ πιό ταπεινά πλάσματά Του σάν ἐμένα νὰ τούς καλοπιάνη στήν μετάνοια» (1^η ἐπ.). «Νὰ εὐχεσαιο νὰ ἀποκτήσω τὴν Ἁγία μετάνοια καί πολλή εὐγνωμοσύνη στὸν Θεό» (1^η ἐπ.).

Ἐπίσης, γράφει: «Νοιώθω σκουλήκι μετὰ (τὴν θεωρία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ) καί κλαίω γιὰ τίς ἀμαρτίες μου. Ἀγαπῶ ὅλο τὸν κόσμος καί τὸν ἐαυτό μου μισῶ» (1^η ἐπ.). «Πόσο καλὸς εἶναι ὁ Θεός πού καί τὰ πιό τιποτένια πλάσματά Του σάν ἐμένα νὰ τούς καλοπιάνη στήν μετάνοια» (1^η ἐπ.).

Θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ὡς «τήν τελευταία τῶν ἀνθρώπων» (2^η ἐπ.). Ἐπίσης, θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἡ πιό ἀμαρτωλή τοῦ κόσμου: «Εἰμι πιό βρώμικη ἀπό ὅλους. Εὐχομαι τήν μετάνοια ὅλων καί προπαντός τήν δική μου» (2^η ἐπ.). «Φοβοῦμαι ὅτι ὁ Θεός θά δημιουργήσῃ ἰδιαίτερη κόλαση γιά μένα» (2^η ἐπ.). «Μισῶ τούς φανφαρονισμούς καί τίς ἐπιδείξεις» (4^η ἐπ.). «Μοῦ δυνάμωσες τή μετάνοια καί τήν προσευχή μου» (5^η ἐπ.). «Εἶμι ἕνα σκουλήκι καί ἄχυρο» (7^η ἐπ.). «Γονατιστή ἡ πιό ἀμαρτωλή τοῦ κόσμου ζητῶ τήν εὐλογία σου» (8^η ἐπ.).

Ἡ ὁμολογία ὅτι εἶναι ἡ πιό ἀμαρτωλή τοῦ κόσμου, ὅτι εἶναι «σκουλήκι καί ἄχυρο», δέν εἶναι ἐπιφανειακή, ὅπως τό κάνουν μερικοί ὑποκριτές, ἀλλά εἶναι βαθύτατη αἴσθηση. Γ' αὐτό γράφει: «Παρά τά γεράματά μου μ' ἔχει ἀκόμα ὁ Θεός καί ζῶ. Χίλιες δόξεις νά 'χει τό ὄνομά Του. Περιμένει τήν μετάνοιά μου. Δέν θέλω νά λέω ὅτι εἶμι ἡ μεγαλύτερη ἀμαρτωλή, γιατί πολλοί τό λένε καί κρύβουν μεγάλο ἐγωϊσμό. Εἰμι τό νοιώθω, παιδί μου. Μέσα στό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, πού ὁ νοῦς δέν χωρεῖ καί ἡ γλῶσσα δέν διηγεῖται, ἐγώ νοιώθω χειρότερη ἀπό κοπρηά, νοιώθω πώς ἔχω κάνει ὅλες τίς ἀμαρτίες καί ταυτίζομαι μέ ὅλον τόν ἀμαρτωλόν κόσμο. Κλαίω καί ζητῶ ἔλεος, ἀλλά ὁ Πανάγαθος Θεός μέ λυπᾶται καί μοῦ στέλνει καρδιακές παρηγοριές πού ὁ νοῦς δέν χωρεῖ» (9^η ἐπ.).

Τό ἀπόσπασμα αὐτό εἶναι κατ' ἐξοχήν πατερικό. Τό περιβάλλον τῆς αὐτομεμψίας καί τῆς μετάνοιας, μέσα στό ὁποῖο αἰσθάνεται κανεῖς «καρδιακές παρηγοριές», εἶναι τό ἐχέγγυο τῆς γνησιότητος.

Σέ μιά ἐπιστολή της μοῦ ζητᾶ νά τῆς δώσω τήν εὐχή νά μισῇ τόν ἑαυτό της: «Νά μισῶ μόνον τόν ἑαυτό μου τόν ἀμαρτωλό» (7^η ἐπ.). Αὐτό δείχνει τό μεγαλεῖο τῆς Γερόντισσας Γαλακτίας. Ποιός ζητᾶ εὐχή ἀπό τούς Κληρικούς γιά νά μισῇ τόν ἑαυτό του;

10. Εὐχές γιά τήν ἔξοδό της ἀπό τήν ζωή αὐτή

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία ἀπό τήν ζωή αὐτή γευόταν τήν ἐπουράνια, τήν οὐράνια πατρίδα, τήν οὐράνια θεία Λειτουργία καί τήν νοσταλγοῦσε. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε: «Ἡμῶν γάρ τό πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλ. γ', 20). «Οὐ γάρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλά τήν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Εβρ. ιγ', 14).

Αὐτό τό ζοῦσε ἔντονα, ποθοῦσε νά φύγῃ ἀπό τόν κόσμο αὐτόν καί νά συναντήσῃ τόν Νυμφίο Χριστό, Τόν ὁποῖον ζοῦσε ἀπό τώρα. Αὐτό μοῦ ζητοῦσε στίς ἐπιστολές της.

Μοῦ γράφει: «Καί νά εὐχέσαι γιά μένα τήν ἐλεεινή τοῦ κόσμου νά μέ γλυκάνῃ ὁ Θεός στήν μετάνοια καί νά βρεθῶ κοντά του» (5^η ἐπ.). Θέλει νά

μετανοήση πρίν συναντήση τόν Χριστό. Ἄλλοῦ γράφει: «Ἐχω πέσει πολύ (ἀπό σωματικές δυνάμεις). Ὅμως, ὁ Τριαδικός Θεός πού μᾶς καλεῖ κοντά του εἶναι αἰώνιος» (6^η ἐπ.). Ἄλλοῦ γράφει: «Περιμένω τόν Ἀρχιστράτηγο ἀλλά καθυστερεῖ γιατί θέλει νά μετανοιώσω» (8^η ἐπ.). Γι' αὐτήν ἡ μετάνοια εἶναι μιά διαρκὴς κατάσταση καί πρέπει νά μεγαλώνη κατά τήν πορεία της ζωῆς της.

Εἶναι ἐκπληκτική, ὅταν ἀναφέρεται στό θέμα αὐτό. Γράφει: «Δῶσε μου καί σύ τήν εὐχή σου νά ἔχω καλό τέλος, ἀγάπη ἀχόρταγη στόν Χριστό, νά ἀγαπῶ ὅλα Του τά πλάσματα καί νά μισῶ μόνο τόν ἑαυτό μου τόν ἀμαρτωλό. Καί νά βρῶ ἓνα μικρό μικρό τοπαλάκι στήν Βασιλεία Του, ἀλλά νά βλέπω τό φῶς τοῦ προσώπου Του καί νά χαίρομαι. Νά μετανοιώσω, παιδί μου» (7^η ἐπ.).

Μέσα σέ αὐτό τό ἀπόσπασμα εἶναι ὅλη ἡ ζωή της, δηλαδή ἀχόρταγη ἀγάπη στόν Χριστό, ἀγάπη σέ ὅλους, μίσος μόνο γιά τόν ἑαυτό της, μετάνοια γιά νά ἀξιωθῇ νά εἰσέλθῃ σέ ἓνα μικρό μέρος στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ γιά νά βλέπῃ τό φῶς τοῦ Προσώπου Του. Αὕτῃ εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἐν Χάριτι πνευματικῆς ζωῆς.

Σέ μιά ἐπιστολή μοῦ γράφει: «Ἄγιε ἀρχιερέα τοῦ Χριστοῦ, μή μέ ξεχάσης καί ἐσύ, παιδί μου, καί τώρα καί ὅταν θά φύγω γιά τόν οὐρανό» (6^η ἐπ.). Στίς δύο τελευταῖες ἐπιστολές της μοῦ τό ζητᾷ ἔντονα: «Νά εὐχεσαι νά μέ βρῇ σέ ὦρα προσευχῆς ὁ θάνατος. Νά σωθῶ παιδί μου» (8^η ἐπ.). «Νά εὐχεσαι καί γιά μένα νά ἔχω καλό τέλος καί καλή ἀπολογία» (9^η ἐπ.).

Τήν ἀπασχολεῖ ἔντονα ὁ τρόπος τῆς μεταβάσεώς της ἀπό αὐτήν τήν ζωή στήν ἄλλη, νά ἔχῃ καλό τέλος, μέ προσευχή καί νά δώσῃ καλή ἀπολογία στόν Χριστό.

Συμπέρασμα

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία ἦταν καρπός τῆς φιλοκαλικῆς, ἡσυχαστικῆς παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλά καί ἡ ἴδια, κυρίως πρός τό τέλος τῆς ζωῆς της, ἦταν μιά ὁλόκληρη «ζωντανή Φιλοκαλία». Ζοῦσε μέσα στήν Ἐκκλησία, πού εἶναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί «κοινωνία θεώσεως»· βίωνε καρδιακά τίς ἐορτές καί τά Μυστήριά της, κυρίως τήν θεία Εὐχαριστία καί τήν κοινωνία τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ· σεβόταν τόν εὐλογημένο θεσμό τῆς Ἐκκλησίας καί τούς Ἐπισκόπους της· πλάτυνε τήν καρδιά της στό βάθος, τό ὕψος καί τό πλάτος· αἰσθανόταν τόν νοῦ της νά εἰσέρχεται στήν καρδιά της καί νά προσεύχεται ὡς μιά φλόγα, νά ἀνεβαίνει στόν Παράδεισο καί νά κατεβαίνει στήν Κόλαση· ἔβλεπε τό φῶς τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ· ἀγαποῦσε ὅλους τούς ἀνθρώπους καί ὅλη τήν κτίση· διακρινόταν γιά μιά ἔντονη αὐτομεμψία γιά πράγματα πού δέν ἔκανε, ἀλλά μέσα στό φῶς τοῦ Θεοῦ ἔβλεπε καί τά πιό μικρά ὡς μεγάλα καί

μισοῦσε τόν ἑαυτό της· καί ποθοῦσε τήν συνάντησή της μέ τόν Χριστό σέ ἓνα «μικρό τοπαλάκι», στό φῶς τῆς δόξας Του, ἀφοῦ προηγουμένως μετανοήσῃ!

Ἡ Γερόντισσα Γαλακτία ἦταν καί εἶναι ἓνα διαμάντι τῆς Ἐκκλησίας, ἕνας κρυφός θησαυρός, τόν ὁποῖον ἀπεκάλυψε ὁ Χριστός τά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς της. Καί φυσικά ὅλα αὐτά τά εἶδαμε ὄχι ἀπό διηγήσεις διαφόρων γνωστών της, ἀλλά ἀπό τίς ιδιόχειρες ἐπιστολές πού μοῦ ἀπέστειλε καί εἶναι γνησιότατες, πού σημαίνει ὅτι εἶναι σημαντική μαρτυρία!

Μπορῶ δέ νά ὁμολογήσω ὅτι, προσπαθώντας νά κάνω μιά σύντομη ἀνάλυση τῶν ιδιόχειρων ἐπιστολῶν της, δυσκολεύτηκα πολύ γιά νά τίς χωρίσω σέ διάφορες ἐνότητες, διότι εἶναι γραμμένες μέ τόσο συμπεπυκνωμένο τρόπο πού αἰσθανόμουν δυσκολία νά ἀποσπάσω ἢ νά παραλείψω μιά μικρή φράση ἢ μιά μικρή λέξη. Μπορῶ νά πῶ ὅτι εἶναι θεόπνευστες ἐπιστολές!

Ἦταν, ὄντως, εὐλογημένη ἡ Γερόντισσα Γαλακτία, μέ ὅλα τά χαρίσματα καί τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐπιβεβαίωνε ὅλη τήν φιλοκαλική ἡσυχαστική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλα τά χρόνια τῆς ζωῆς της, περισσότερο ὅμως τά τελευταῖα χρόνια, κατὰ τά ὁποῖα ἡ μνήμη τοῦ ἐγκεφάλου της δέν λειτουργοῦσε καλά, λόγω ἐγκεφαλικῶν ἐπεισοδίων, ἀποκαλύφθηκε ὁ νοῦς της, ὁ ὀφθαλμός τῆς ψυχῆς, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιοῦσε τήν καρδιά ὡς «μηχάνημα», ὡς «τηλεόραση» γιά νά βλέπῃ τά πάντα καί νά μιλᾷ γιά ὅλα.

Σέ ὅλα τά κείμενά μου γράφω γιά τήν διάκριση μεταξύ τοῦ νοῦ καί τῆς λογικῆς, γιά τήν νοερά προσευχή πού εἶναι προσευχή τοῦ νοῦ στήν καρδιά, γιά τήν διάκριση μεταξύ ἀκτίστου καί κτιστοῦ κλπ., καί ἡ Γερόντισσα Γαλακτία μέ τίς ιδιόχειρες ἐπιστολές της τά ἐπιβεβαιώνει ὅλα. Νομίζω ὅτι μοῦ τήν ἔστειλε ὁ Θεός, γι' αὐτόν τόν λόγο. Στά ιδιόχειρα γράμματα τῆς Γερόντισσας Γαλακτίας καί στήν θεολογική ἐπικοινωνία πού εἶχα μαζί της εἶδα στήν πράξη τί θά πῇ ἐμπειρική θεολογία καί ὀρθόδοξη ἐσχατολογία, πού εἶναι ἡ μέθεξη τοῦ φωτός τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ζωή αὐτή.

Ὁ Θεός μοῦ χάρισε μιά εὐλογημένη βιολογική μητέρα πού μέ γέννησε, μέ μεγάλωσε μέ προσευχή καί μέ ἀγαποῦσε πολύ, ἀλλά μοῦ χάρισε στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς μου μιά ἄλλη μητέρα, τήν Γερόντισσα Γαλακτία, ἀφοῦ ἐκείνη αὐτοχαρακτηριζόταν ὡς μητέρα μου. Μοῦ γράφει στίς ἐπιστολές της: «Νοιώθω ἀπέραντη μητρική ἀγάπη γιά σένα καί ἀφήνω τήν καρδιά μου ἐλεύθερη νά ἐκφρασθῇ» (1^η ἐπ.). «Σέ φιλῶ μητρικά καί ἀσπάζομαι τά Ἅγια χέρια σου» (4^η ἐπ.), «μέ ἀπέραντο Σεβασμό καί μητρική ἀγάπη» (5^η ἐπ.). «Σέ ἀγαπῶ πολύ σάν μάνα σου καί φιλῶ τά χέρια σου καί τήν καρδιά σου...» (6^η ἐπ.) καί πολλές φορές μέ ἀποκαλοῦσε «παιδί» της.

Δοξάζω τόν Θεό για τίς δύο αυτές «μητρικές» αγάπες καί μακάρι νά μέ βοηθήσουν στό νά δώσω καλή απόλογία στό φοβερό βήμα τοῦ Χριστοῦ, ζώντας μέσα στήν Μητέρα μου Ἐκκλησία.